

ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΜΕΣΟΓΕΙΑΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ

**ΣΧΟΛΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ & ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ
ΤΜΗΜΑ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗΣ & ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ**

**ΤΟ ΔΙΕΘΝΕΣ ΝΟΜΙΣΜΑΤΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ (ΔΝΤ)
ΚΑΙ Ο ΡΟΛΟΣ ΤΟΥ ΣΤΗΝ ΠΑΓΚΟΣΜΙΑ
ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΡΙΣΗ 2008-2018**

**Επιβλέπων καθηγητής: Γαλυφιανάκης Γεώργιος
Ονοματεπώνυμο φοιτητή: Κριτσωτάκη Βαρβάρα Νίκη
Α.Μ.: ΔΛ 12391**

(ΗΡΑΚΛΕΙΟ, 2019)

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Όλες οι χώρες είναι πιθανό να αντιμετωπίσουν κάποια στιγμή προβλήματα σημαντικά ή μη στην οικονομία τους, καθώς οι συνθήκες που επικρατούν κάθε φορά αλλά και οι δυνατότητες των χωρών δεν δύνανται να είναι διαρκώς σταθερές. Την παραπάνω διαπίστωση επιβεβαιώνει η εμφάνιση της οικονομικής κρίσης του 2008, η οποία παρέσυρε στην ύφεση διάφορες οικονομίες ανά τον κόσμο. Ωστόσο το μέγεθος και η ένταση της διέφεραν από τη μια χώρα στην άλλη. Οι Κυβερνήσεις των διαφόρων χωρών στην προσπάθειά τους να ανασύρουν από την δυσχερή κατάσταση τις οικονομίες τους έκριναν αναγκαία την άμεση λήψη μέτρων για την αντιμετώπιση των προβλημάτων τους. Σε κάποιες περιπτώσεις, τα μέτρα αυτά, λήφθηκαν έπειτα από παρέμβαση φορέων με ευρωπαϊκή ισχύ, όπως είναι το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο. Ο σκοπός της παρούσας εργασίας είναι η εξέταση του τρόπου με τον οποίο το ΔΝΤ μεσολάβησε, ώστε να επιλυθούν τα προβλήματα που είχαν δημιουργηθεί από τη συγκεκριμένη κρίση. Στα πλαίσια της εργασίας αυτής εξετάζεται ο ρόλος του ΔΝΤ στην αντιμετώπιση της κρίσης στην Ισλανδία, την Ιρλανδία, την Πορτογαλία, την Ελλάδα, την Κύπρο και την Ισπανία .

ABSTRACT

Each country can face major problems since its potentiality in the economy cannot be constantly stable. This became even more evident through the outbreak of the 2008's economical crisis, which has affected various economies. The magnitude and intensity of them varied from one country to another. During this effort from different countries at times, the governments have taken the necessary measures to address these problems. In some cases these measures have been taken due to the intervention of some organizations that were created and had European strength, such as the IMF (International Monetary Fund). The purpose of this paper is to look at how the IMF intervened to resolve the problems created by this crisis. This paper examines the role of the IMF in Iceland, Ireland, Portugal, Greece, Cyprus and Spain in addressing this crisis.

Περιεχόμενα

ΠΕΡΙΛΗΨΗ	3
ABSTRACT.....	3
ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	6
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1	8
Η ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΡΙΣΗ.....	8
1.1 Οι οικονομικές κρίσεις στο παρελθόν	9
1.2 Μορφές και χαρακτηριστικά των οικονομικών κρίσεων.....	10
1.3 Αίτια της οικονομικής κρίσης.....	11
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2: ΤΟ ΔΙΕΘΝΕΣ ΝΟΜΙΣΜΑΤΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ	13
2.1 Η σύσταση – διοικητική διάρθρωση – τα μέλη του ΔΝΤ.....	13
2.2 Προϋποθέσεις προσφυγής των χωρών στο μηχανισμό στήριξης Διεθνές Νομισματικό Ταμείο.....	20
2.3 Προγράμματα και εργαλεία στήριξης.....	24
2.3.1 Εργαλεία και προϋποθέσεις που χρησιμοποιεί το Ταμείο	24
2.3.2 Προγράμματα και προϋποθέσεις δανεισμού.....	28
2.4 Χρονοδιαγράμματα και απαιτήσεις που θέτει το ΔΝΤ.....	32
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3	33
Η ΚΡΙΣΗ 2008-2018.....	33
3.1 Το προσκήνιο, τα αίτια και τα αποτελέσματα της κρίσης του 2008	34
3.2 Η οικονομική κρίση της Ισλανδίας.....	37
3.3 Η περίπτωση της Πορτογαλίας στην παγκόσμια οικονομική κρίση	38
3.4 Η Ελλάδα και η οικονομική κρίση	40
3.5 Η οικονομική κρίση της Κύπρου	41
3.6 Η οικονομική κρίση της Ισπανίας.....	42
3.7 Η οικονομική κατάσταση της Ιρλανδίας πριν την οικονομική κρίση του 2008....	43

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4	45
ΤΟ ΔΝΤ ΚΑΙ Η ΠΑΓΚΟΣΜΙΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΡΙΣΗ 2008-2018	45
4.1 Ο ρόλος του ΔΝΤ στην παγκόσμια οικονομική κρίση	46
4.2 Τα μέτρα που επέβαλε το ΔΝΤ στις οικονομικά αδύναμες χώρες	47
4.2.1 Ισλανδία και ΔΝΤ	47
4.2.2 Η είσοδος της Πορτογαλίας στο ΔΝΤ	48
4.2.3 Το οικονομικό πακέτο στήριξης της Ελλάδος.....	50
4.2.4 Το οικονομικό πρόγραμμα που εφαρμόστηκε στην Κύπρο από το ΔΝΤ.....	52
4.2.5 Η Ισπανία και το ΔΝΤ	53
4.2.6 Το ΔΝΤ στην Ιρλανδία	54
ΑΝΤΙ ΕΠΙΛΟΓΟΥ-ΡΟΛΟΣ ΤΟΥ ΔΝΤ ΣΤΗΝ ΠΑΓΚΟΣΜΙΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΡΙΣΗ 2008-2018.....	57
ΠΗΓΕΣ.....	59

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η οικονομική κρίση αποτελεί ένα από τα πιο πολυσυζητημένα θέματα τα τελευταία χρόνια. Για το λόγο αυτό έχουν γίνει διάφορες μελέτες που αναλύουν τα αίτια και τις συνέπειες αυτών. Από τις οικονομικές κρίσεις που ξέσπασαν τους δύο προηγούμενους αιώνες σημαντικότερες υπήρξαν το κραχ του 1929, η κρίση στην Αργεντινή, η ασιατική κρίση και η οικονομική κρίση του 2008. Αυτές οι οικονομικές κρίσεις όπως είναι φυσικό δε μπορούσαν παρά να αφήσουν τα σημάδια τους στην οικονομία, ασχέτως της μορφής με την οποία εμφανίστηκαν και των χαρακτηριστικών που είχαν ή των αιτιών που τις προκάλεσαν. Κάθε φορά, εντούτοις τα αποτελέσματα είναι διαφορετικά και τα μέτρα που καλείται να λάβει η εκάστοτε Κυβέρνηση επίσης διαφέρουν καθώς οι συνθήκες είναι εκείνες που θα επηρεάσουν τις αποφάσεις που θα ληφθούν και τον τρόπο με τον οποίο θα επέλθει η ισορροπία. Στο πρώτο κεφάλαιο της παρούσας εργασίας εξετάζονται οι οικονομικές κρίσεις, οι μορφές και τα χαρακτηριστικά που έχουν αυτές, αλλά και τα πιθανά αίτια εμφάνισής τους.

Μια σημαντική βοήθεια σε όλη αυτή την προσπάθεια είναι κάθε φορά το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο. Ένας οργανισμός που έχει δημιουργηθεί εδώ και δεκαετίες και έχει σαν κεντρικό του στόχο τη διασφάλιση της οικονομικής ισορροπίας ανάμεσα στις χώρες, που είναι μέλη του. Στο δεύτερο κεφάλαιο, συνεπώς, εξετάζεται ο συγκεκριμένος οργανισμός, η σύστασή, η διοικητική του διάρθρωση και τα μέλη που τον αποτελούν, οι προϋποθέσεις που χρειάζονται προκειμένου να προσφύγει κάποιος σε αυτόν και να ζητήσει οικονομική βοήθεια, τα προγράμματα και τα εργαλεία στήριξης που μπορεί να χρησιμοποιηθούν, καθώς και τα χρονοδιαγράμματα και οι απαιτήσεις που τίθενται από το Ταμείο.

Στο τρίτο κεφάλαιο εξετάζεται η οικονομική κρίση του 2008, το παρασκήνιό της, τα αίτια και τα αποτελέσματα που είχε η συγκεκριμένη κρίση, ενώ στη συνέχεια του κεφαλαίου εξετάζονται ξεχωριστά οι μεγαλύτερες οικονομικές κρίσεις από το 2008-2018 με σημαντικότερους πρωταγωνιστές την Ιρλανδία την Ισλανδία, την Πορτογαλία, την Ελλάδα, την Κύπρο και την Ισπανία. Εξετάζεται το είδος της κρίσης που χρειάστηκε να αντιμετωπίσει καθεμιά από αυτές τις χώρες, οι τομείς τους

οποίους επηρέασε και ο ρόλος που είχε το ΔΝΤ κατά τη διάρκεια αυτής της προσπάθειας εξυγίανσης.

Από την εξέταση των συγκεκριμένων χωρών φαίνεται για άλλη μια φορά η δύσκολη κατάσταση στην οποία είχαν περιέλθει πολλές χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης καθώς από τις χώρες εκείνες που μπόρεσαν να αντιμετωπίσουν την οικονομική κρίση και να εφαρμόσουν μέτρα ικανά να επανακάμψουν την οικονομία τους ήταν μόνο η Ισλανδία και η Κύπρος.

Ο σκοπός της παρούσας εργασίας είναι η εξέταση του τρόπου με τον οποίο το ΔΝΤ μεσολάβησε ώστε να επιλυθούν τα προβλήματα που είχαν δημιουργηθεί στις διάφορες χώρες από την τελευταία οικονομική κρίση, αλλά και η κατανόηση του τρόπου με τον οποίο λειτουργεί ο συγκεκριμένος φορέας τι εργαλεία και μέσα χρησιμοποιεί και ποια είναι τα χαρακτηριστικά του γνωρίσματα. Θέτοντας αυτό το στόχο γίνεται μια προσπάθεια κατανόησης και του ρόλου που έχει διαδραματίσει στην πορεία της οικονομίας των χωρών, ειδικά εκείνων που απευθύνθηκαν στο Ταμείο για να ζητήσουν βοήθεια. Για το λόγο αυτό στα πλαίσια της παρούσας εργασίας εξετάζεται ο ρόλος του ΔΝΤ στις χώρες που προαναφέρθηκαν ώστε να μπορέσει όχι μόνο να εξεταστεί ο ρόλος του , αλλά και για να μπορέσει στη συνέχεια να εξεταστεί η αποτελεσματικότητα των προγραμμάτων που σχεδιάστηκαν για καθεμία από αυτές τις χώρες ξεχωριστά, αλλά και συνολικά για να μπορέσει να σχηματιστεί μια εικόνα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1

Η ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΡΙΣΗ

Η οικονομική κρίση που εμφανίστηκε το 2008 ξεκίνησε από την Αμερική εξαιτίας της κατάρρευσης της Lehman Brothers¹ (Σαουντζόγλου και Πεντότης, 2009). Τα αποτελέσματα της συγκεκριμένης οικονομικής κρίσης που προέκυψε εξαιτίας του συγκεκριμένου γεγονότος είχαν σαν αποτέλεσμα την εμφάνιση διαφόρων αποτελεσμάτων που επηρέασαν την κοινωνία και τους πολίτες, όπως επίσης και την οικονομία. Δεν είναι όμως η μοναδική οικονομική κρίση που είχε προκύψει στα χρονικά, ούτε η Αμερική αποτελεί τη μοναδική πηγή οικονομικής κρίσης κι επιπλέον η Ελλάδα δεν αποτελεί τη μοναδική χώρα που έχει βιώσει μια οικονομική κρίση.

Κάθε χώρα είναι δυνατό να επηρεαστεί από τις οικονομικές καταστάσεις που υπάρχουν, όπως επίσης και από τον τρόπο με τον οποίο λειτουργεί η χώρα σε κυβερνητικό και διοικητικό επίπεδο. Οι πολιτικές που ακολουθούνται είναι εξαιρετικά σημαντικές καθώς επηρεάζουν τον τρόπο με τον οποίο λειτουργεί η χώρα, αλλά και τον τρόπο με τον οποίο κινείται ο τραπεζικός τους τομέας καθημερινά. Οι σημαντικότερες οικονομικές κρίσεις που έχουν σημειωθεί τα τελευταία χρόνια ήταν το κραχ του 1929 και η ασιατική κρίση που σημειώθηκε το διάστημα 1997-1998 που κατόρθωσε να επηρεάσει όχι μόνο την οικονομία της χώρας από την οποία ξεκίνησε, αλλά και τις οικονομίες των γειτονικών χωρών.

---

¹ **Lehman Brothers Holdings Inc.** Ήταν η τέταρτη πιο μεγάλη επενδυτική τράπεζα των Ηνωμένων Πολιτειών, ιδρύθηκε το 1850 από τους Henry, Emanuel και Mayer Lehman και έως και το 2008, οπότε κατέρρευσε απασχολούσε 26.200 εργαζόμενους. Αντικείμενο εργασιών της ήταν η τραπεζική επένδυση, η διαχείριση επενδύσεων και η παροχή χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών.

1.1 Οι οικονομικές κρίσεις στο παρελθόν

Η οικονομική κρίση είναι ένα φαινόμενο κατά τη διάρκεια του οποίου η οικονομία μιας χώρας σημειώνει διαρκή και εμφανή μείωση της οικονομικής της δραστηριότητας (Κουφάρης, 2010). Η οικονομική δραστηριότητα που σημειώνεται το διάστημα της οικονομικής κρίσης χαρακτηρίζεται από συνεχείς διακυμάνσεις. Σχετικά με τις οικονομικές κρίσεις που έχουν σημειωθεί έχουν σχηματιστεί διάφορες θεωρίες, κυρίως όσον αφορά τη διάρκεια που θα έχουν καθώς σύμφωνα με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή η διάρκεια μιας οικονομικής κρίσης μπορεί να είναι από 7 έως 11 χρόνια. Σύμφωνα ωστόσο με τη θεωρία του Kondratiev ² η διάρκεια μιας οικονομικής κρίσης μπορεί να φτάσει τα 45-55 χρόνια στην περίπτωση των καπιταλιστικών οικονομιών, όπου όσο μεγαλύτερη είναι η άνοδος της οικονομίας, τόσο μεγαλύτερη είναι κι η κάθοδος που σημειώνεται κάθε φορά.

Από τις σημαντικότερες οικονομικές κρίσεις όμως που εμφανίστηκαν τον προηγούμενο αιώνα ήταν η κρίση του 1929, γνωστή και ως «κραχ του '29» (Σαπουντζόγλου και Πεντότης, 2009). Η αφορμή της εμφάνισής της συγκεκριμένης κρίσης ήταν η πορεία του Χρηματιστηρίου της Αμερικής εντός του οποίου οι τιμές των μετοχών σημείωσαν μεγάλη πτώση τότε. Για την κρίση αυτή οι βασικότερες συνέπειες ήταν η αύξηση της ανεργίας και το κλείσιμο πολλών επιχειρήσεων καθώς λόγω της κρίσης επηρεάστηκαν διάφοροι επιχειρηματικοί κλάδοι. Συνεπώς από τη στιγμή που εμφανίστηκε η συγκεκριμένη κρίση ήταν αναμενόμενη και η πτώση των τιμών που θα είχαν οι μετοχές εντός του Χρηματιστηρίου. Η μείωση μάλιστα που σημείωσαν ήταν τόσο έντονη που σχηματίζεται μια κατακόρυφη εικόνα όταν απεικονίζεται η πτώση τους. Εξαιτίας τους η κρίση έλαβε μεγάλη έκταση και κατέληξε να επηρεάσει τις οικονομίες διαφόρων άλλων χωρών.

Η δεύτερη σημαντικότερη κρίση των τελευταίων χρόνων είναι αυτή που σημειώθηκε το 1997 – 1998 στην Ασία και η οποία έχει γίνει γνωστή ως «ασιατική κρίση» στην οποία επίσης επηρεάστηκαν οι τιμές των εταιρικών μετοχών (Σαπουντζόγλου και

---

² **Kondratiev Nikolai** (1892-1938): Ρώσος οικονομολόγος που έμεινε γνωστός για τη θεωρία του περί των κύκλων που κάνει η οικονομία, των οποίων η μέγιστη διάρκεια είναι 50-60 χρόνια μοιρασμένα στη μέση κατά τη διάρκεια των οποίων στο πρώτο μισό η οικονομία ανθίζει, ενώ τα υπόλοιπα χρόνια καταρρέει. Πρόκειται για τη σημαντικότερη θεωρία του καπιταλιστικού συστήματος, πάνω στην οποία στηρίχθηκε η ανάπτυξή του.

Πεντότης, 2009). Ζημιωμένοι ήταν και σε αυτή την περίπτωση πάρα πολλοί άνθρωποι, καθώς στο συγκεκριμένο χρηματιστήριο είχαν επενδύσει για άλλη μια φορά άνθρωποι που επιθυμούσαν να συγκεντρώσουν σημαντικά κέρδη. Τα αποτελέσματα ήταν και σε αυτή την περίπτωση όχι μόνο να ζημιωθούν οικονομικά κάποιοι, αλλά και να χάσουν τη ζωή τους.

Κρίση στην οικονομία είχε προκαλέσει επίσης στα τέλη της δεκαετίας του 1990 με αρχές του 2000 το σκάνδαλο .com³ (Ramonet, 2011). Ενώ μια άλλη σημαντική κρίση πριν από εκείνη του 2008 ήταν αυτή της Αργεντινής που επηρέασε σημαντικά την οικονομία της και ανάγκασε την Κυβέρνησή της να λάβει τα απαραίτητα μέτρα ώστε να μπορέσει να επιλυθεί η κρίσιμη κατάσταση (Ejdesgaard Jeppesen, 1994). Η τελευταία, χρονολογικά, κρίση ωστόσο, αυτή του 2008, ήταν η εντονότερη που σημειώθηκε τα τελευταία χρόνια και η οποία είχε σαν αποτέλεσμα την εμφάνιση οικονομικών προβλημάτων σε διάφορες χώρες. Παρά το γεγονός πως για άλλη μια φορά ξεκίνησε από την Αμερική, αυτή τη φορά η εστία του προβλήματος ήταν ο τραπεζικός τομέας και συγκεκριμένα η τράπεζα Lehman Brothers, της οποίας η κατάρρευση αποτέλεσε την αφορμή για τον ερχομό της κρίσης αυτής.

1.2 Μορφές και χαρακτηριστικά των οικονομικών κρίσεων

Οι οικονομικές κρίσεις αναλόγως της έκτασης που έχουν μπορούν να διακριθούν σε τοπικές και διεθνείς. Οι κρίσεις μπορούν επίσης να διακριθούν σε διάφορες μορφές αναλόγως του κλάδου που επηρεάζουν εκ των οποίων η πιο γνωστή μορφή είναι η χρηματοοικονομική κρίση που αφορά τις τράπεζες. Οι οικονομικές κρίσεις ωστόσο μπορούν να χωριστούν σε τρεις κατηγορίες όπου η πρώτη είναι η χρηματοοικονομική, η δεύτερη είναι η κρίση αξίας των περιουσιακών στοιχείων και η τρίτη είναι η νομισματική. Επιπλέον μπορεί να υπάρξει η οικονομική κρίση αθέτησης κρατικού χρέους η οποία συναντάται σε περίπτωση που για παράδειγμα μια επιχείρηση έχει

---

³ **Σκάνδαλο .com:** οικονομικό σκάνδαλο που επηρέασε την πορεία του διαδικτύου, αλλά και της οικονομίας καθώς είχαν δημιουργηθεί πολλές επιχειρήσεις που ανέφεραν πως η λειτουργία τους θα στηριζόταν σε αυτό. Για το λόγο αυτό είχαν προσφέρει από πριν τις μετοχές τους στο κοινό συγκεντρώνοντας κεφάλαια, όμως αυτές οι επιχειρήσεις δεν λειτούργησαν ποτέ στην πραγματικότητα με αποτέλεσμα πολλοί άνθρωποι να χάσουν τα χρήματά τους.

δημιουργήσει στον εαυτό της οικονομικά προβλήματα. Συνεπώς οι μορφές των οικονομικών κρίσεων είναι 1) τραπεζική, 2) νομισματική και 3) κρίσης αθέτησης κρατικού χρέους. (Σαπουντζόγλου και Πεντότης, 2009)

Οι οικονομικές κρίσεις, ασχέτως της μορφής που έχουν, χρειάζεται να παρουσιάζουν κάποια χαρακτηριστικά προκειμένου να μπορούν κατά κύριο λόγο να διακριθούν από το ευρύ κοινό και ειδικότερα από τους οικονομολόγους που αναλύουν και μελετούν την κάθε οικονομία. Τα βασικά χαρακτηριστικά ωστόσο που έχουν είναι η μείωση της ρευστότητας που αφορά τόσο τις επιχειρήσεις, όσο και την ίδια τη ρευστότητα, τα υψηλά επιτόκια δανεισμού, η μείωση της επενδυτικής δραστηριότητας που πραγματοποιούνταν, η αύξηση της αβεβαιότητας σχετικά με το μέλλον, η αύξηση της ανεργίας, η μείωση της εμπιστοσύνης του κόσμου απέναντι στις τράπεζες, η αύξηση της φορολογίας και η ταυτόχρονη μείωση των ανταμοιβών (μισθών και συντάξεων), ο περιορισμός των κρατικών δαπανών που πραγματοποιούνταν, η ύπαρξη ρευστού οικονομικού περιβάλλοντος, η μείωση των εξαγωγών που πραγματοποιούνταν που επηρεάζει ταυτόχρονα την ανταγωνιστικότητα της χώρας και ο περιορισμός της καταναλωτικής συμπεριφοράς (INE, 2008).

Σύμφωνα με τους Σαπουντζόγλου και Πεντότη (2009) τα χαρακτηριστικά που μπορεί να έχει μια οικονομική κρίση είναι: 1) η έκταση που θα έχει η κρίση, 2) τον τομέα που θα επηρεάσει, 3) ποιος την έχει δημιουργήσει, 4) η χώρα στην οποία εμφανίζεται, 5) αν αποτελεί κρίση μιας συγκεκριμένης μορφής ή αν πρόκειται για συνδυασμό αυτών, 6) η διάρκεια που θα έχει, 7) ποιους τομείς της κοινωνίας θα επηρεάσει, 8) η μειωμένη ανταγωνιστικότητα της χώρας και 9) το ύψος του κρατικού χρέους της χώρας που την υφίσταται.

1.3 Αίτια της οικονομικής κρίσης

Προκειμένου να κάνει την εμφάνισή της μια οικονομική κρίση υπάρχουν συγκεκριμένα αίτια που μπορεί να επηρεάσουν την οικονομία, αλλά και να οδηγήσουν στην οικονομική αναταραχή. Για την περίπτωση ειδικά της οικονομικής κρίσης του 2008 τα αίτια εξαιτίας των οποίων αυτή εμφανίστηκε είναι η λειτουργία των μηχανισμών που ήταν υπεύθυνοι για την άσκηση ελέγχου στους

χρηματοπιστωτικούς οργανισμούς, η αδυναμία τους δηλαδή να ασκήσουν έλεγχο (Σαπουντζόγλου και Πεντότης, 2009). Δεύτερη αιτία ήταν οι αποφάσεις που λαμβάνονταν σε διοικητικό επίπεδο από τις τράπεζες προκειμένου να μπορέσει να συγκεντρωθεί το μεγαλύτερο δυνατό κέρδος μέσα σε αυτούς τους οργανισμούς.

Οι κυβερνήσεις που είχαν οι χώρες στις οποίες εκδηλώθηκε η οικονομική κρίση φέρουν κι εκείνες ένα μερίδιο ευθύνης, κάτι που επίσης αποτελεί αιτία εμφάνισης της οικονομικής κρίσης, λόγω ελλειπών και ακατάλληλων αποφάσεων. Αιτία ήταν επίσης η προσφορά μεγάλων δανείων που ήταν επικίνδυνα ως προς το ζήτημα της αποπληρωμής τους, καθώς δεν μπορούσαν να αποπληρωθούν από εκείνους που τα έλαβαν. Το ύψος της χρηματοοικονομικής μόχλευσης⁴ που είχε υιοθετηθεί ήταν επίσης μια από τις αιτίες εξαιτίας των οποίων εμφανίστηκε η κρίση, όπως επίσης και η έκταση της στεγαστικής αγοράς, η διαδικασία τιτλοποίησης⁵ των απαιτήσεων, τα ιδιαίτερα επιτηδευμένα προϊόντα που είχαν δημιουργηθεί από τις τράπεζες, ο ρόλος που επιτράπηκε σε διάφορες επιχειρήσεις να έχουν, όσον αφορά στην αξιολόγηση τους σχετικά με την πιστοληπτική τους ικανότητα, η προσπάθεια αποφυγής των κεφαλαιακών υποχρεώσεών τους και η έλλειψη διαφάνειας. Σε κάθε περίπτωση τα αποτελέσματα και οι επιπτώσεις που μπορεί να σημειωθούν είναι ιδιαίτερες. Αυτός είναι και ο λόγος για τον οποίο μπορεί να ζητηθεί η ανάμειξη διεθνών φορέων προκειμένου να μπορέσει να αντιμετωπιστεί η οικονομική κρίση της κάθε χώρας, όπως συνέβη και το 2007-08 στην αντίστοιχη οικονομική κρίση. Μια τέτοια περίπτωση είναι το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο, του οποίου η ανάμειξη ζητήθηκε και ζητείται από χώρες που αντιμετωπίζουν οικονομικά προβλήματα.

---

⁴ **Χρηματοοικονομική μόχλευση:** η χρησιμοποίηση κεφαλαίων που έχει δανειστεί μια επιχείρηση προκειμένου να αυξήσει την απόδοση των κεφαλαίων που η ίδια κατέχει.

⁵ **Διαδικασία τιτλοποίησης:** από τη στιγμή που εκδίδονταν ομολογίες αναφορικά με τα δάνεια που προσέφεραν οι τράπεζες στη συνέχεια αυτές οι απαιτήσεις προσφέρονταν με διαφορετική μορφή χρηματοπιστωτικών τίτλων σε τρίτους από τις τράπεζες προκειμένου να συγκεντρώσουν κέρδη από την πώλησή τους.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2: ΤΟ ΔΙΕΘΝΕΣ ΝΟΜΙΣΜΑΤΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Τα τελευταία χρόνια ιδιαίτερα γίνεται αναφορά στον οργανισμό Διεθνές Νομισματικό Ταμείο (ΔΝΤ), χωρίς ωστόσο τις περισσότερες φορές να γίνεται κατανοητός ο ρόλος του ή ακόμη και οι λειτουργίες του. Ουσιαστικά γίνεται αναφορά σε κάτι που δεν μπορεί να αντιληφθεί πλήρως και να κατανοηθεί από πολλούς ανθρώπους, μιας και θεωρούν κατά κύριο λόγο πως πρόκειται για έναν εκφοβιστικό οργανισμό που σε συνεργασία με άλλους ευρωπαϊκούς φορείς επιβάλλει σκληρά μέτρα στις χώρες που αντιμετωπίζουν οικονομικά προβλήματα. Η σημασία του συγκεκριμένου φορέα έχει ίσως παρερμηνευθεί, όπως επίσης ο ρόλος και ο βαθμός στον οποίο είναι απαραίτητη η ύπαρξή του για την Ευρωπαϊκή Ένωση και την επιβίωση αυτής.

Για να μπορέσει λοιπόν να γίνει αντιληπτή η σημασία που έχει ο συγκεκριμένος φορέας εξετάζονται στη συνέχεια η σύσταση – διοικητική διάρθρωση αυτού, οι προϋποθέσεις που το ίδιο το Ταμείο ως μηχανισμός στήριξης έχει θέσει προκειμένου να προσφύγει κάποια χώρα σε αυτόν, καθώς και τα μέλη που αποτελούν και συνθέτουν το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο. Επίσης εξετάζονται τα προγράμματα στήριξης που έχει εφαρμόσει ανά καιρούς και τα εργαλεία στήριξης που χρησιμοποιούνται σε κάθε περίπτωση. Τέλος εξετάζονται τα χρονοδιαγράμματα και οι απαιτήσεις που θέτει το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο προς τις χώρες που καταφεύγουν σ' εκείνο και ζητούν τη βοήθειά του προκειμένου να μπορέσουν να ορθοποδήσουν οικονομικά.

2.1 Η σύσταση – διοικητική διάρθρωση – τα μέλη του ΔΝΤ

Το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο δημιουργήθηκε το 1945 προκειμένου να μπορέσει να ενισχύσει τη διεθνή νομισματική συνεργασία, να διασφαλίσει την σταθερότητα από οικονομικής απόψεως, να διευκολύνει την πραγματοποίηση του διεθνούς εμπορίου μεταξύ των χωρών, να προωθήσει την απασχόληση ώστε να μπορέσει να διατηρηθεί σε υψηλά ποσοστά και να επέλθει με αυτόν τον τρόπο σταδιακή

οικονομική ανάπτυξη. Ένας άλλος στόχος που έχει θέσει το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο στον εαυτό του είναι ο περιορισμός της φτώχειας που συναντάται σε ολόκληρο τον κόσμο. (International Monetary Fund, 2010a).

Η ιδέα της σύστασης του ΔΝΤ για πρώτη φορά αναφέρθηκε σε μια από τις συνεδριάσεις των Ηνωμένων Εθνών που πραγματοποιήθηκε στο Bretton Woods⁶ του New Hampshire των Ηνωμένων Πολιτειών τον Ιούλιο του προηγούμενου έτους από τη δημιουργία του (1944) (International Monetary Fund, 2010a) και συγκεκριμένα στις 27 Δεκεμβρίου 1945 (Πανηγυράκης, 2013). Σε εκείνη τη συνεδρίαση μετείχαν Κυβερνήσεις από 44 χώρες, οι οποίες στόχευαν στη δημιουργία ενός κοινού πλαισίου οικονομικής συνεργασίας μεταξύ τους, ενώ παράλληλα προσπαθούσαν να ανασυγκροτηθούν έπειτα από τους δύο Παγκόσμιους Πολέμους που προηγήθηκαν. Από την πλευρά τους οι Κυβερνήσεις προσπαθούσαν μεν να δημιουργήσουν αυτό το κοινό πλαίσιο προκειμένου να μπορέσουν να αποφύγουν μια πιθανή επανάληψη υποτίμησης του νομίσματός τους -διαδικασία που πραγματοποιούνταν προκειμένου να αυξηθεί η ανταγωνιστικότητα του νομίσματος της μιας χώρας έναντι της άλλης – αλλά επίσης απέβλεπαν στην αποφυγή δημιουργίας και πάλι ενός φαύλου κύκλου, που τη δεκαετία του 1930 είχε οδηγήσει σε ένα εξαιρετικά δυσάρεστο γεγονός γνωστό ως η «Μεγάλη Ύφεση» της δεκαετίας του '29⁷. Έδρα του ΔΝΤ ορίστηκε κατά τη σύστασή του πως θα είναι η Ουάσινγκτον λόγω του ότι ήταν η πρωτεύουσα της χώρας που συμμετείχε με το μεγαλύτερο ποσοστό στο σχηματισμό του κεφαλαίου του Ταμείου.

Σύμφωνα με τον Πανηγυράκη (2013) το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο αποφασίστηκε να δημιουργηθεί το 1945 στην Ουάσινγκτον αφότου πραγματοποιήθηκε συμφωνία ανάμεσα σε 29 χώρες, οι οποίες συμμετείχαν κατά 80% στο σχηματισμό του

---

⁶ **Σύστημα σταθερών ισοτιμιών Bretton Woods.** Το σύστημα αυτό προέβλεπε σταθερές ισοτιμίες στα νομίσματα των χωρών που συμμετείχαν σε αυτό και ίσχυε μέχρι και το 1971. Πήρε την ονομασία από την Νομισματική και Χρηματοοικονομική Διάσκεψη που πραγματοποιήθηκε στην πόλη Bretton Woods του New Hampshire των Η.Π.Α από τις 1-22 Ιουλίου του 1944, όπου έλαβαν μέρος οι 44 χώρες-νικήτριες του Δευτέρου Παγκοσμίου Πολέμου.

⁷ **Η παγκόσμια οικονομική ύφεση του 1929** Ήταν η μεγαλύτερη οικονομική κρίση της σύγχρονης ιστορίας και είχε διάρκεια από ένα έως δέκα χρόνια (τερματίστηκε διαφορετική χρονική στιγμή ανά τον κόσμο), επηρεάζοντας διάφορες χώρες του αναπτυσσόμενου και ανεπτυγμένου κόσμου. Ξέσπασε ως συνέπεια του χρηματιστηριακού κραχ στις 24/10/1929. Το διεθνές εμπόριο, η βιομηχανία, ο αγροτικός και κτηνοτροφικός τομέας γνώρισαν τεράστια πτώση και τα εισοδήματα και τα κέρδη μειώθηκαν δραματικά.

κεφαλαίου του. Η δημιουργία του ωστόσο είχε αποφασιστεί ήδη από τη διάσκεψη που είχε πραγματοποιηθεί στο Bretton Woods. Η συγκεκριμένη διάσκεψη ήταν εξαιρετικά σημαντική κυρίως λόγω της αποδέσμευσης της νομισματικής ισοτιμίας από τον χρυσό, κάτι που είχε σαν αποτέλεσμα στη συνέχεια να αλλάξει άρδην ο τρόπος που λειτουργούσαν οι οικονομίες των διαφόρων χωρών. Συγκεκριμένα στη σύνοδο που πραγματοποιήθηκε στο Bretton Woods η νομισματική ισοτιμία που αποφασίστηκε να εφαρμοστεί συνέχιζε να εξαρτάται από το χρυσό όμως μόνο ως προς την τιμή που αυτός είχε καθώς η συναλλαγματική ισοτιμία που θα εφαρμοζόταν ήταν μια καθορισμένη τιμή που παρουσίαζε απόκλιση της τάξης του 1%.

Από τη στιγμή που αποφασίστηκε η σύσταση του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου ήταν απαραίτητη και η λήψη μιας απόφασης σχετικά με τις αρμοδιότητες που θα είχε ο συγκεκριμένος οργανισμός, ώστε να είναι ουσιαστική η σύστασή του και να έχει νόημα. Για το λόγο αυτό το ΔΝΤ αποφασίστηκε να έχει σαν κύριο σκοπό των δραστηριοτήτων του τη διασφάλιση της σταθερότητας του νομισματικού συστήματος σε διεθνή κλίμακα. Αυτό σημαίνει πως το Ταμείο είναι υπεύθυνο για τη δημιουργία ενός συστήματος που θα επιτρέπει στους πολίτες και στα κράτη να προβαίνουν σε ισότιμες πράξεις συναλλάγματος και διεθνών πληρωμών και μέσω των οποίων μπορούν να αγοραστούν από κάποιον άλλο αγαθά και υπηρεσίες. Με τη δημιουργία και τη χρήση αυτού του συστήματος το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο συμβάλλει στη βιώσιμη οικονομική ανάπτυξη και ταυτόχρονα αυξάνει το βιοτικό επίπεδο των χωρών. Λόγω αυτής της αυξήσεως δημιουργείται κι άλλο ένα πλεονέκτημα για τα κράτη που ακολουθούν αυτό το σύστημα. Περιορίζονται τα επίπεδα της φτώχειας στο εσωτερικό τους και συνεπώς ο αριθμός των πολιτών που αντιμετωπίζουν εξαιρετικά μεγάλα οικονομικά προβλήματα.

Ένας ακόμη σκοπός του Ταμείου είναι η κάλυψη όλων των ειδών πολιτικών που υπάρχουν στον μακροοικονομικό και τον χρηματοοικονομικό τομέα και οι οποίες χρησιμεύουν στην εξασφάλιση της διεθνούς σταθερότητας. Πρόκειται για μια απόφαση που στόχο έχει να διασφαλίσει την οικονομική σταθερότητα σε διεθνές επίπεδο, ακόμη και στις δύσκολες στιγμές που βιώνει η οικονομία, κατά τις οποίες παρουσιάζει μια έντονη καμπή και σωρεία προβλημάτων σε πολλά επίπεδα. (International Monetary Fund, 2010a)

Πέραν της παρακολούθησης του παγκόσμιου χρηματοπιστωτικού συστήματος και των συναλλαγματικών ισοτιμιών το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο παρακολουθεί

επίσης τα ισοζύγια πληρωμών και προσφέρει βοήθεια οικονομικής και τεχνικής φύσεως την ίδια στιγμή (Πανηγυράκης, 2013). Για να μπορέσει να διασφαλίσει την ισορροπημένη συνεργασία των χωρών μεταξύ τους, το Ταμείο έχει εφαρμόσει διάφορα μέτρα κατά καιρούς όπως είναι για παράδειγμα η ενιαία διαδικασία ομαλής προσαρμογής κάθε κράτους μέλους όσον αφορά τις ισοτιμίες στις συναλλαγματικές ή οι διεθνείς διαβουλεύσεις στην περίπτωση που γίνονται σημαντικές αλλαγές όσον αφορά τις συναλλαγματικές πρακτικές που εφαρμόζει κάθε χώρα μέλος κλπ. Κάποιες άλλες φορές επιβάλλονται συγκεκριμένα μέτρα που αφορούν στον περιορισμό συναλλαγματικών ή επιβάλλεται άρση αυτών των περιοριστικών μέτρων μετά από διαπιστωμένη εξυγίανση της οικονομικής κατάστασης, στην οποία βρισκόταν το συγκεκριμένο κράτος μέλος, που υφίσταται τα μέτρα (Πανηγυράκης, 2013).

Πέραν της διαδικασίας σύστασης του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου είναι επίσης σημαντική η διάρθρωσή του από διοικητικής απόψεως. Στο Διεθνές Νομισματικό Ταμείο το ανώτατο διοικητικό όργανο που υπάρχει είναι γνωστό ως «Συμβούλιο των Διοικητών» με το οποίο έχει την ευκαιρία να εκπροσωπηθεί κάθε κράτος – μέλος έχοντας έναν Διοικητή και έναν αναπληρωματικό, των οποίων η θητεία μπορεί να φτάσει το μέγιστο τα πέντε συναπτά έτη. Το Συμβούλιο για να μπορέσει να αποφασίζει σχετικά με θέματα που αφορούν τις χώρες – μέλη συγκαλείται μια φορά το χρόνο στη λεγόμενη «Τακτική Σύνοδο» ,όπου εκτός της εκλογής των καινούριων διευθυντών και της έγκρισης κι αποδοχής όλων όσων έπραξε το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο κατά τη διάρκεια της χρονιάς, γίνεται επίσης και συμβούλιο για την λήψη αποφάσεων που αφορούν σε διάφορα ρυθμιστικά θέματα του Οργανισμού όπως είναι η αλλαγή των ισοτιμιών αν αυτό κρίνεται απαραίτητο, ή ακόμη η διαδικασία βάσει της οποίας θα επιτρέπεται η είσοδος στα καινούρια μέλη καθώς και διάφορα άλλα σημαντικά θέματα.

Το Συμβούλιο των Διοικητών στο παρελθόν είχε περισσότερες εξουσίες απ' ότι έχει τώρα πια, καθώς πολλές από αυτές τις εξουσίες έχουν μεταβιβαστεί πλέον στο Εκτελεστικό Συμβούλιο, το οποίο αποτελεί το αμέσως επόμενο υφιστάμενο όργανο του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου. Στο Εκτελεστικό Συμβούλιο ο Διοικητικός Διευθυντής του Συμβουλίου είναι το άτομο με τη μεγαλύτερη εξουσία. Το άτομο που κατέχει αυτό το βαθμό έχει επίσης τη μέγιστη δυνατή εξουσία σε όλο το προσωπικό του Οργανισμού, το οποίο απαριθμείται από περίπου τέσσερις χιλιάδες άτομα που προέρχονται από παραπάνω από 180 χώρες .

Όσον αφορά επίσης τη διοικητική διάρθρωση του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου το Εκτελεστικό Συμβούλιο είναι το όργανο που ασχολείται κατά κύριο λόγο με θέματα που αφορούν στην τρέχουσα κατάσταση στην οποία βρίσκεται ο Οργανισμός, ενώ για ζητήματα που έχουν μεγαλύτερη βαρύτητα επεμβαίνει το Συμβούλιο των Διοικητών, το οποίο και συζητά τα προβλήματα αυτά προσπαθώντας στη συνέχεια να επιλέξει την καταλληλότερη λύση, χάρη στην οποία θα μπορέσουν να αποκομιστούν τα μεγαλύτερα δυνατά οφέλη και οι το δυνατόν λιγότερες απώλειες (Πανηγυράκης, 2013) .

Το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο προκειμένου να μπορέσει να λειτουργεί επιτυχώς και με όσο γίνεται λιγότερα προβλήματα άρχισε να σχηματίζει πρότυπα διάχυσης δεδομένων από το 1995. Ο στόχος της δημιουργίας αυτών των προτύπων ήταν να μπορέσουν να καθοδηγηθούν οι χώρες – μέλη του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου, ώστε να δημοσιοποιούν στο ευρύ κοινό τα οικονομικά τους στοιχεία με τρόπο ορθό, κατανοητό και σωστό βάσει συγκεκριμένων προτύπων που θα ισχύουν για όλους και που θα μπορούν να γίνουν συγκρίσεις των οικονομικών καταστάσεων, όταν κι αν αυτό κρίνεται απαραίτητο. Για να αρχίσουν να ισχύουν και να εφαρμόζονται αυτά τα πρότυπα όμως, χρειάστηκε πρώτα να ελεγχθούν από τη Διεθνή Νομισματική και Οικονομική Επιτροπή (ΔΝΟΕ)⁸, η οποία και προέβη στην προσυπογραφή τους στη συνέχεια. Τα πρότυπα αυτά χωρίζονται σε δύο συστήματα με το πρώτο να είναι το Σύστημα Διάχυσης Γενικών Δεδομένων (GDDS – General Data Dissemination System) και το δεύτερο είναι το Πρότυπο Διάχυσης Ειδικών Δεδομένων (SDDS – Special Data Dissemination Standard)⁹

Οι δύο αυτές κατηγορίες προτύπων εγκρίθηκαν από το Εκτελεστικό Συμβούλιο του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου το 1996 η πρώτη κατηγορία και το επόμενο έτος η δεύτερη κατηγορία. Ωστόσο, στη συνέχεια προκειμένου να μπορέσουν να γίνουν περισσότερο αποτελεσματικά τα συγκεκριμένα πρότυπα χρειάστηκε να γίνουν τροποποιήσεις οι οποίες και εκδόθηκαν στον αναθεωρημένο πλέον «Οδηγό στο Σύστημα Διάχυσης Γενικών Δεδομένων» (Guide to the General Data Dissemination System). Το συγκεκριμένο σύστημα απευθύνεται κατά κύριο λόγο σε επιστήμονες

---

⁸ Διεθνή Νομισματική και Οικονομική Επιτροπή (ΔΝΟΕ). Στα πλαίσια της ορθής διακυβέρνησης και οργάνωσης του ΔΝΤ επιλέγονται είκοσι τέσσερις από τους Διοικητές, οι οποίοι συνεδριάζουν τουλάχιστον δύο φορές το έτος. Ο χαρακτήρας της επιτροπής είναι καθοδηγητικός.

⁹ Συστήματα που δημιουργήθηκαν το 1995 με σκοπό την προτροπή των χωρών μελών του ΔΝΤ να κάνουν γνωστά στο ευρύ κοινό τα οικονομικά τους στοιχεία.

του Στατιστικού κλάδου και έχει ως στόχο του να καλυτερεύσει πολλές πτυχές στα στατιστικά συστήματα των χωρών που είναι ταυτόχρονα και μέλη της Ένωσης (IMF, 2018).

Τα συστήματα που χρησιμοποιούνται από το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο έχουν σαν στόχο τους αρχικά την παρακολούθηση της οικονομικής κατάστασης, στην οποία βρίσκονται οι χώρες – μέλη της Ένωσης και δευτερευόντως να συμβάλλουν στη βελτίωση της κατάστασης που βρίσκονται οι χώρες εκείνες που παρουσιάζουν καμπή στα οικονομικά τους, αφού ενδέχεται εξαιτίας τους να αρχίσουν να συμπαρασύρονται και να επηρεάζονται σημαντικά ακόμη και χώρες, που οικονομικά βρίσκονται σε καλύτερη κατάσταση.

Το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο για την εύρυθμη λειτουργία του, θα έπρεπε να απαρτίζεται από μέλη, τα οποία θα μπορούσαν να συνεργάζονται μεταξύ τους και θα αποφάσιζαν από κοινού για τον τρόπο με τον οποίο θα δρούσαν και τις αποφάσεις και τα μέτρα που θα λάμβαναν. Για να μπορέσει όμως μια χώρα να γίνει μέλος του Ταμείου είναι απαραίτητο να πληροί δύο βασικές προϋποθέσεις: α) να πρόκειται για ελεύθερη χώρα και β) να είναι κυρίαρχη χώρα (International Monetary Fund, 2018). Τη χρονιά 2000, τα μέλη που είχε το Ταμείο έφταναν να είναι 182 χώρες. Στη στατιστική παρακολούθηση των οικονομιών του κόσμου, γίνεται φανερό πως το ΔΝΤ υποστηρίζεται κι από χώρες που δεν είναι μέλη του, όπως είναι οι Παλαιστινιακές Αρχές, το Χονγκ Κονγκ, η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα -που συγκεντρώνει στοιχεία σχετικά με την Ευρωζώνη, ενώ για όλη την Ευρωπαϊκή Ένωση τα απαραίτητα στοιχεία συγκεντρώνονται από την Eurostat¹⁰- καθώς και όργανα της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Άλλες χώρες, που ενώ δεν είναι μέλη του Ταμείου προσφέρουν στατιστικής φύσεως οικονομικά δεδομένα είναι η Κούβα, η Ανδόρρα, το Λίχτενσταϊν, το Μονακό, το Ναούρου και η Βόρεια Κορέα. Δέκα χρόνια αργότερα ωστόσο, το 2010, ο αριθμός των κρατών- μελών του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου είχε αυξηθεί φτάνοντας αισίως τα 186, ενώ το προσωπικό που απασχολούσε έφτανε περίπου τα 2.360 άτομα που προέρχονταν από 146 χώρες (International Monetary Fund, 2010a).

---

¹⁰Eurostat ή αλλιώς Ευρωπαϊκή Στατιστική Υπηρεσία: Έδρα της είναι το Λουξεμβούργο, ενώ ασχολείται κυρίως με την παροχή πληροφοριών στατιστικής φύσεως στα κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης αλλά και σε αυτούς που ενδιαφέρονται για ένταξη σε αυτή.

Στην περίπτωση του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου, ο λόγος για τον οποίο τελικά δημιουργήθηκε ήταν η προσπάθεια των διαφόρων χωρών που συμμετείχαν να σχηματιστεί ένα ομαλό και προβλέψιμο διεθνές κλίμα για την πραγματοποίηση συναλλαγών μεταξύ των χωρών που συμμετείχαν στη σύνοδο του Bretton Woods (Πανηγυράκης, 2013). Για το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο όμως, η σύνοδος του Bretton Woods είναι σημαντική και γι' άλλον ένα λόγο. Εξαιτίας του αποτελέσματος που είχε η συγκεκριμένη συμφωνία που υπογράφηκε τότε με βάση την οποία να μεν αναπτύχθηκαν το διεθνές εμπόριο, η οικονομία και οι επενδύσεις, αλλά από την άλλη πλευρά προέκυψε ένα σημαντικά δυσάρεστο αποτέλεσμα που δεν ήταν άλλο από τη δημιουργία του αρνητικού ισοζυγίου πληρωμών. Το συγκεκριμένο αρνητικό αποτέλεσμα είναι σημαντικό ακόμη και για το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο, επειδή στηρίζεται εν μέρει στα ισοζύγια που σχηματίζουν τα κράτη – μέλη προκειμένου να μπορέσουν να ληφθούν οι αποφάσεις επί των θεμάτων που εξετάζονται κάθε φορά. Παρ' όλα αυτά το συγκεκριμένο σύστημα που δημιουργήθηκε στη σύνοδο του Bretton Woods ήταν εξαιρετικά βαρυσήμαντο μέχρι τη δεκαετία του 1970, οπότε και σταμάτησε να ισχύει λόγω των προβλημάτων που δημιουργούνταν και τα κράτη – μέλη στράφηκαν προς τις κυμαινόμενες συναλλαγματικές ισοτιμίες (Eichengreen, 2006).

Η σύσταση συνεπώς του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου έγινε το 1945 και πραγματοποιήθηκε μετά τη σύνοδο Bretton Woods με την οποία αποφασίστηκε. Το ανώτατο διοικητικό όργανο είναι το «Συμβούλιο των Διοικητών» στο οποίο εκπροσωπείται κάθε κράτος – μέλος του Ταμείου από το Διοικητή και έναν αναπληρωτή που έχει επιλέξει το κάθε κράτος ως εκπρόσωπό του και τα οποία κατέχουν τη συγκεκριμένη θέση για πέντε συνεχόμενα χρόνια κάθε φορά (Πανηγυράκης, 2013). Τα μέλη του ΔΝΤ αρχικώς ήταν 29 όμως με το πέρασμα του χρόνου αυξήθηκαν φτάνοντας πλέον το 2010 να είναι 186. Μέχρι και σήμερα, ωστόσο ο αριθμός των μελών του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου φαίνεται έχει αλλάξει και πάλι καταλήγοντας τα μέλη του να ανέρχονται στα 189, ενώ όλα τους συμμετέχουν στο τμήμα των Special Drawing Rights¹¹ (International Monetary Fund, 2018).

---

¹¹ Special Drawing Rights ή αλλιώς ειδικά τραβηκτικά δικαιώματα (ΕΔΤ). Η δημιουργία τους χρονολογείται ήδη από το 1969 και θεωρούνται ως συμπληρώματα συναλλαγματικών διαθεσίμων που ορίζονται σύμφωνα με το ΔΝΤ για κάθε χώρα μέλος του.

2.2 Προϋποθέσεις προσφυγής των χωρών στο μηχανισμό στήριξης Διεθνές Νομισματικό Ταμείο

Κάθε χώρα, από τη στιγμή που αντιμετωπίζει προβλήματα, έχει τη δυνατότητα, εφόσον πρώτα το ζητήσει, να λαμβάνει οικονομικής φύσεως συμβουλών από το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο. Ωστόσο στην περίπτωση των κρατών – μελών του ΔΝΤ αυτό είναι λίγο ευκολότερο καθώς αναλόγως της καταστάσεως στην οποία βρίσκονται μπορούν να λάβουν πέραν από συμβουλές, οικονομική βοήθεια προκειμένου να μπορέσουν να ορθοποδήσουν. Για να είναι όμως μια χώρα ,μέλος του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου θα πρέπει αρχικά να έχει κάνει την απαραίτητη αίτηση, η οποία θα εξεταστεί από το Εκτελεστικό Συμβούλιο του Ταμείου. Το δεύτερο θα καταθέσει μια έκθεση στο Διοικητικό Συμβούλιο, στην οποία θα περιέχονται εισηγήσεις αναφορικά με το μερίδιο που αναλογεί στο εν δυνάμει μέλος. Επιπλέον θα αναφέρονται ο τρόπος πληρωμής της συνδρομής που του αντιστοιχεί, αλλά και διάφοροι άλλοι όροι και προϋποθέσεις που πρέπει να πληρούνται προκειμένου να ολοκληρωθεί η διαδικασία της ένταξής του.

Αφότου εγκριθεί η έκθεση αυτή από το Διοικητικό Συμβούλιο, η χώρα που έχει κάνει την αίτηση πρέπει να λάβει τα απαραίτητα νομικά μέτρα βάσει της δικής της νομοθεσίας προκειμένου να μπορέσει να προβεί στην υπογραφή της αντίστοιχης συμφωνίας με το Ταμείο και να ανταπεξέλθει εν συνεχεία στις υποχρεώσεις της, όπως αυτές ορίζονται για κάθε μία χώρα – μέλος του ΔΝΤ ξεχωριστά. Το μερίδιο που θα λάβει κάθε μέλος του ΔΝΤ είναι σημαντικό ,επειδή είναι εκείνο που θα καθορίσει το ύψος της συνδρομής που θα πρέπει αυτό να καταθέτει, τη σημασία – δύναμη που θα έχει η ψήφος του, το βαθμό πρόσβασής του στις χρηματοδοτήσεις που πραγματοποιεί το Ταμείο, αλλά και το μερίδιο που του αντιστοιχεί σε Special Drawing Rights. Πρέπει να τονιστεί σε αυτή την περίπτωση πως το μερίδιο κάθε μέλους δε μπορεί να αλλαχθεί αυτοβούλως, αλλά απεναντίας για κάθε αλλαγή θα πρέπει να λάβει γνώση το Εκτελεστικό Συμβούλιο, να εξετάσει το ζήτημα και να αποφασίσει αναλόγως. Οποιαδήποτε χώρα, ωστόσο, μπορεί να κάνει αίτηση ζητώντας να γίνει μέλος στο Διεθνές Νομισματικό Ταμείο.

Μια από τις βασικές λειτουργίες του συγκεκριμένου ευρωπαϊκού οργανισμού είναι η προστασία και η στήριξη των χωρών που αποτελούν τα μέλη του, είτε με την προσφορά υπηρεσιών (παροχή οικονομικών συμβουλών για αντιμετώπιση δυσκολιών), είτε με την προσφορά υλικών αγαθών (χρημάτων). Χώρες που είναι μέλη του συγκεκριμένου οργανισμού μπορούν να ζητούν δάνεια και χρηματική ενίσχυση προκειμένου να μπορέσουν να διαχειριστούν την εθνική τους οικονομία και να αντιμετωπίσουν τη δύσκολη οικονομική κατάσταση που έχουν переίλθει, εξαιτίας προβλημάτων στο ισοζύγιο πληρωμών τους. (Πανηγυράκης, 2013)

Η προσφορά της βοήθειας από την πλευρά του Ταμείου γίνεται κάθε φορά βάσει προϋποθέσεων που θα πρέπει να πληροί η εκάστοτε χώρα. Τις περισσότερες φορές για να μπορέσει να γίνει αυτό απαιτείται η εφαρμογή μεταρρυθμίσεων. Ο λόγος για τον οποίο είναι απαραίτητες αυτές οι μεταρρυθμίσεις είναι για να μπορέσει να αποφευχθεί μια κρίση οικονομική, νομισματική ή ακόμη και πολιτική στο σύστημα και την χώρα που προσπαθεί να ανασυνταχθεί. Ειδικότερα, η χρήση τέτοιου είδους μέτρων-μεταρρυθμίσεων υφίσταται για την πρόληψη συνήθως τεράστιου ελλείμματος στον προϋπολογισμό, λόγω ανεξέλεγκτου πληθωρισμού, λόγω αυστηρών ελέγχων τιμών ή ακόμη σε περιπτώσεις που το νόμισμα είναι εξαιρετικά υπερτιμημένο ή υποτιμημένο και υπάρχουν πολλές πιθανότητες να εμφανιστεί εκ νέου κάποιο πρόβλημα στο ισοζύγιο πληρωμών αυτών των χωρών στο μέλλον. Ουσιαστικά πρόκειται για μια προσπάθεια από το Ταμείο εξάλειψης των παραγόντων που εξαρχής οδήγησαν την εκάστοτε χώρα στην οικονομική, νομισματική ή πολιτική κατάρρευση κι όχι απλώς την χρηματοδότησή τους, που πιθανό να διατηρούσε και ίσως να όξυνε την αρνητική τους θέση (International Monetary Fund, 2010b).

Η διεθνής οικονομική σταθερότητα είναι εξαιρετικής σημασίας λόγω του ότι χάρη σε αυτή αποτρέπονται πάσης φύσεως κίνδυνοι που μπορεί να οδηγήσουν την οικονομική δραστηριότητα σε σημαντικές διακυμάνσεις, αλλά και επειδή αποφεύγεται η εμφάνιση εξαιρετικά υψηλών επιπέδων πληθωρισμοί όπως επίσης επειδή περιορίζεται η μεταβλητότητα στις συναλλαγματικές ισοτιμίες και τις χρηματαγορές την ίδια στιγμή. Όλα αυτά είναι απαραίτητα προκειμένου να μπορέσει να εξασφαλιστεί ένα καλύτερο διεθνές και οικονομικό μέλλον. Οι μεταρρυθμίσεις από την πλευρά του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου απαιτούνται και για μερικούς ακόμη λόγους που σχετίζονται με την οικονομική σταθερότητα σε διεθνές επίπεδο, όπως είναι η αποφυγή αύξησης της αβεβαιότητας για τους επενδυτές, κάτι που

αυτομάτως θα τους απωθήσει και θα τους αποτρέψει από το να πραγματοποιήσουν επενδύσεις, εμποδίζοντας έτσι την οικονομική ανάπτυξη και επηρεάζοντας αρνητικά το βιοτικό επίπεδο των πολιτών.

Μέσα από τις ενέργειες που πραγματοποιούνται σύμφωνα με τις οδηγίες του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου καταβάλλονται προσπάθειες για σταδιακές δομικές αλλαγές, όσον αφορά στον τρόπο με τον οποίο λειτουργούν οι χώρες και διαχειρίζονται τα οικονομικά τους. Ταυτόχρονα το Ταμείο προσπαθεί να μειώσει στο ελάχιστο την αστάθεια που διέπει όλες τις οικονομίες, χωρίς όμως να άρει την ικανότητα του εγχώριου οικονομικού συστήματος να αυξήσει το βιοτικό επίπεδο της χώρας, κάτι που για να μπορέσει να συμβεί είναι απαραίτητη η αύξηση της παραγωγικότητας, της αποτελεσματικότητας και της απασχόλησης

Στις περιπτώσεις που η προσφερόμενη βοήθεια αποτελείται από δάνεια, αυτά προσφέρονται σε δόσεις. Δεν προσφέρονται όμως ανεξέλεγκτα ποτέ καθώς ο Οργανισμός έχει θέσει στον εαυτό του την προϋπόθεση να μην βοηθάει τα κράτη – μέλη του, αλλά μόνο με τρόπο που θα τα ωφελεί και θα τα βοηθάει να ανταπεξέρχονται στις δυσκολίες τους αποφεύγοντας τον κίνδυνο της επανάληψης των λαθών που τα οδήγησαν στη δυσχερή θέση. Για το λόγο αυτό πρέπει υποχρεωτικά να επιτευχθούν κάποιοι συγκεκριμένοι στόχοι που έχουν τεθεί, χάρη στους οποίους οι χώρες θα μπορέσουν να ορθοποδήσουν από μόνες τους στη συνέχεια, χωρίς να χρειάζονται περαιτέρω στήριξη από το Ταμείο.

Συνεπώς για να απευθυνθεί μια χώρα στο Διεθνές Νομισματικό Ταμείο και να ζητήσει βοήθεια θα πρέπει αρχικά να έχει συντάξει τις οικονομικές της καταστάσεις, οι οποίες επειδή ακολουθούν κοινά πρότυπα συμπλήρωσης θα μπορούν ακολούθως να συγκριθούν με τις αντίστοιχες καταστάσεις των υπολοίπων χωρών. Εκ των αποτελεσμάτων που θα προκύψουν στη συνέχεια με τη σύγκριση που θα έχει γίνει θα πρέπει η οικονομική κατάσταση της αιτούμενης χώρας να μην είναι καλή και να αντιμετωπίζει αρκετά προβλήματα. Έπειτα το Ταμείο θα είναι διαθέσιμο είτε για την παροχή συμβουλευτικών υπηρεσιών, είτε για παροχή χρηματοδότησης στη χώρα με σκοπό να ορθοποδήσει και πάλι, όμως την ίδια στιγμή απαραίτητη προϋπόθεση για να λάβει την οποιαδήποτε βοήθεια είναι η συμμόρφωσή της σε ορισμένα μέτρα – μεταρρυθμίσεις. Σχετικά με τις μεταρρυθμίσεις, όμως, πρέπει να ληφθεί υπόψη το γεγονός πως συνήθως τα άτομα που βρίσκονται στα λαϊκά στρώματα είναι εκείνα που επωμίζονται το μεγαλύτερο κόστος της όλης διαδικασίας (Πανηγυράκης, 2013).

Η εφαρμογή προϋποθέσεων για να μπορέσει μια χώρα να δανειστεί κεφάλαια του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου προκειμένου να ορθοποδήσει οικονομικά άρχισε να γίνεται από τη δεκαετία του '50 (ακριβέστερα το 1952) μετά από απόφαση της Εκτελεστικής Επιτροπής, ενώ αργότερα αυτή η απόφαση ενσωματώθηκε στα άρθρα που απαρτίζουν τη συμφωνία (James, 1996). Οι προϋποθέσεις όμως που τίθενται προκειμένου να μπορέσει κάποια χώρα να δανειστεί συμπεριλαμβάνουν εκτός των άλλων και τον τρόπο με τον οποίο θα γίνει αργότερα η αποπληρωμή των συγκεκριμένων κεφαλαίων. Προκειμένου να εξασφαλιστεί και το ίδιο το Ταμείο από την πλευρά του, στηρίζεται σε ένα θεωρητικό υπόβαθρο προϋποθέσεων, το οποίο έχει ως βάση το έργο του Jacques Polak σχετικά με τη « νομισματική προσέγγιση στο ισοζύγιο πληρωμών » (Truman, 2010). Τέτοιου είδους προϋποθέσεις είναι η περικοπή των δαπανών που πραγματοποιεί η δανειζόμενη χώρα- μια διαδικασία που είναι επίσης γνωστή και ως λιτότητα-, ή η εστίαση στην οικονομική παραγωγή προκειμένου να γίνονται εξαγωγές άμεσα και ταυτόχρονα εξόρυξη πόρων.

Άλλες προϋποθέσεις είναι επίσης η υποτίμηση του νομίσματος, η απελευθέρωση του εμπορίου ή η άρση υφιστάμενων περιορισμών σχετικά με τις εισαγωγές και τις εξαγωγές προϊόντων, η αύξηση της σταθερότητας των επενδύσεων που πραγματοποιούνται, η εξισορρόπηση του προϋπολογισμού, η θέσπιση φραγμών για περικοπή των υπερβολικών δαπανών και η παύση των κρατικών επιδοτήσεων που γινόντουσαν στο παρελθόν. Ένα ακόμη μέτρο που μπορεί να ληφθεί είναι το πέρασμα των επιχειρήσεων μερικώς ή ολικώς που είχε στην κατοχή του το κράτος σε ξένους επενδυτές, η ενίσχυση των δικαιωμάτων που είχαν οι ξένοι επενδυτές σε σχέση με την εθνική νομοθεσία της κάθε χώρας, η βελτίωση του τρόπου διακυβέρνησης και η καταπολέμηση της διαφθοράς.

Όλες αυτές οι προϋποθέσεις – μεταρρυθμίσεις έχουν σαν στόχο να εξασφαλίσουν την αποτελεσματικότητα του προγράμματος που εφαρμόζεται στην εκάστοτε περίπτωση και την αποφυγή της επανάληψης ίδιων λαθών από την πλευρά των χωρών που αντιμετωπίζουν έντονα οικονομικά προβλήματα που άλλωστε είναι εμφανή κι από τις οικονομικές καταστάσεις ετών, που συγκεντρώνει το ίδιο το Ταμείο. Από την πλευρά τους οι χώρες, που ζητούν ενίσχυση με την μορφή δανείων πρέπει να λαμβάνουν υπόψη τους πως η χρηματική βοήθεια αυτή δεν δύναται να χρησιμοποιηθεί αποκλειστικά και μόνο για συγκεκριμένα έργα, αλλά αντιθέτως θα χρησιμοποιηθεί

για την αντιμετώπιση της συνολικά αρνητικής κατάστασης στην οποία βρίσκονται (IMF, 2010).

Η επανάληψη οικονομικών λαθών δεν αποτελεί πλέον μια κακή συγκυρία που συνέβη επειδή δεν υπολογίστηκαν οι αστάθμητοι παράγοντες ή επειδή υπήρξε κάποιος άλλος λόγος που ανάγκασε την Κυβέρνηση μιας χώρας να ακολουθήσει την πεπατημένη οδό με εκείνη που είχε επιλέξει κάποτε μία παλαιότερη Κυβέρνηση. Πρόκειται για ένα σφάλμα ασυγχώρητο θα λέγαμε, αφού πλέον η οικονομία έχει επεκταθεί σε παγκόσμιο επίπεδο κι έχει ξεπεράσει τα εγχώρια σύνορα επηρεάζοντας με αυτό τον τρόπο ολοένα και περισσότερο τις αγορές και τις οικονομίες των υπολοίπων χωρών.

2.3 Προγράμματα και εργαλεία στήριξης

Ο κύριος σκοπός του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου είναι η προώθηση της διεθνούς νομισματικής συνεργασίας ανάμεσα στα κράτη μέλη που το αποτελούν και τα οποία προβαίνουν σε συναλλαγές σύμφωνα με το διεθνές εμπόριο (Πανηγυράκης, 2013). Εκτός αυτού, σκοπός του Ταμείου σχετικά με το διεθνές εμπόριο είναι η ανάπτυξη του δεύτερου στον ίδιο βαθμό σε όλες τις χώρες. Στην προσπάθειά του να επιτύχει το συγκεκριμένο στόχο το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο χρησιμοποιεί διάφορα εργαλεία και προγράμματα που εφαρμόζονται κάθε φορά αναλόγως των περιστάσεων και των υποχρεώσεων που έχει η κάθε χώρα μέλος, αλλά και αναλόγως της κατάστασης στην οποία βρίσκεται κάθε φορά.

2.3.1 Εργαλεία και προϋποθέσεις που χρησιμοποιεί το Ταμείο

Τέτοιου είδους εργαλεία είναι η ενιαία διαδικασία ομαλής προσαρμογής κάθε κράτους μέλους όσον αφορά τις συναλλαγματικές ισοτιμίες, οι διεθνείς διαβουλεύσεις σε περιπτώσεις που γίνονται σημαντικές αλλαγές επί των συναλλαγματικών πρακτικών που ακολουθούνται, η επιβολή κάποιων συγκεκριμένων περιοριστικών μέτρων συναλλαγματικής φύσεως, αλλά και η άρση αυτών των

μέτρων αφότου εξακριβωθεί η βελτίωση της οικονομικής κατάστασης στην οποία βρίσκεται η χώρα – μέλος που είχε αναγκαστεί να εφαρμόσει αυτούς τους περιορισμούς. Όλα αυτά τα μέτρα δύναται να εφαρμοστούν ανά πάσα στιγμή και να είναι συγκεκριμένα, αρκεί πρώτα να είναι εξακριβωμένη η λήψη τους. Αυτό σημαίνει πως αν δεν είναι αναγκαία η λήψη των παραπάνω μέτρων, το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο δεν παρεμβαίνει στις κρατικές οικονομίες και δεν επιβάλλει μέτρα στις χώρες που είναι μέλη.

Τα εργαλεία, ωστόσο, που χρησιμοποιεί το ΔΝΤ προκειμένου να μπορέσει να στηρίξει τα μέλη του είναι οι διάφορες μεταρρυθμίσεις που αναφέρθηκαν και παραπάνω χάρη στις οποίες προσπαθούν να γίνουν περικοπές των περιττών εξόδων, να δημιουργηθεί ένα υγιέστερο οικονομικό περιβάλλον ώστε να μπορέσουν να γίνουν ελκυστικότερες για τους επενδυτές οι χώρες αυτές και συνεπώς να μπορέσει να εισέλθει συνάλλαγμα και να υπάρξουν νέες ευκαιρίες που θα επιφέρουν εξυγίανση της οικονομίας τους (Truman, 2010). Γενικά τα εργαλεία που χρησιμοποιούνται για την παροχή βοήθειας στις χώρες που έχουν ανάγκη από οικονομική στήριξη είναι η επιβολή μέτρων που στοχεύουν στην άμβλυνση πάσης φύσεως δυσλειτουργιών που υπάρχουν στο εσωτερικό μιας χώρας και έτσι να την καταστήσουν ξανά υγιή. Ακόμη κι αν αυτό σημαίνει σε κάποιες περιπτώσεις την άρση περιοριστικών μέτρων που είχαν επιβληθεί προς όφελος της οικονομίας και της κοινωνίας της εκάστοτε χώρας.

Η βοήθεια και η στήριξη των διαφόρων χωρών από το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο έχει κάποιες προϋποθέσεις που θα πρέπει να τηρούνται, με άλλα λόγια αποτελούν την βασική απαίτηση του Ταμείου προς αυτές, αφού στη συνέχεια θα λειτουργήσουν ως εγγυήσεις για την ικανότητα τους να αποπληρώσουν το δάνειο που έχουν λάβει (International Monetary Fund, 2010c). Ο σκοπός που προσπαθεί να επιτευχθεί τα τελευταία χρόνια από το Ταμείο είναι η προώθηση μιας ισχυρής εθνικής κυριότητας και η δημιουργία μιας αποτελεσματικής οικονομικής πολιτικής.

Ένα εργαλείο που έχει δημιουργήσει επίσης τα τελευταία χρόνια το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο είναι η Ευέλικτη Γραμμή Πίστωσης, που ναι μεν προσφέρει δάνεια στις χώρες που τα χρειάζονται προκειμένου να ανταπεξέλθουν στις οικονομικές τους υποχρεώσεις, αλλά την ίδια στιγμή η χρήση αυτού του εργαλείου προϋποθέτει την τήρηση συγκεκριμένων, εξαιρετικά αυστηρών κριτηρίων. Ο λόγος για τον οποίο το προαναφερόμενο εργαλείο είναι πάρα πολύ αυστηρό είναι επειδή δεν περιλαμβάνονται όροι για την χώρα που το χρησιμοποιεί μιας και εκ των προτέρων

θα πρέπει αυτή να πληροί αυστηρά κριτήρια προεπιλογής πράγμα που σημαίνει πως θα πρέπει να μπορεί να ανταπεξέλθει απαραιτήτως και ουσιαστικά στις προϋποθέσεις του προγράμματος δημιουργώντας τις απαραίτητες συνθήκες, ώστε να αποπληρωθούν τα κεφάλαια που έχει λάβει υπό την μορφή δανείου.

Οι προϋποθέσεις που δημιουργούνται πολλές φορές μπορεί να έχουν ανακύψει εξαιτίας ιδιαίτερων διατάξεων που έχουν σχηματιστεί στα πλαίσια της Συμφωνίας που έχει υπογραφεί ανάμεσα στη χώρα – μέλος και το ίδιο το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο, και συνήθως αφορούν στον σχεδιασμό προγραμμάτων που στηρίζει το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο, όπως είναι οι υποκείμενες μακροοικονομικές και διαρθρωτικές πολιτικές που θα εφαρμοστούν, αλλά και οι τρόποι με τους οποίους χρησιμοποιούνται αυτές για την παρακολούθηση της προόδου που σημειώνεται στο εσωτερικό των χωρών, ώστε να γίνουν πραγματικότητα οι στόχοι που έχουν τεθεί σε συνεργασία με το ίδιο το Ταμείο. Επιπλέον οι προϋποθέσεις που τίθενται για την χρηματοδότηση έχουν ως στόχο τους την παροχή βοήθειας προς τις χώρες που έχουν γίνει μέλη προκειμένου να μπορέσουν να λύσουν τα προβλήματα που έχουν εντοπιστεί στο ισοζύγιο πληρωμών τους, δίχως να καταφύγουν στη λήψη μέτρων που ίσως θέσουν σε κίνδυνο την εθνική ή την διεθνή ευημερία. Τα μέτρα, ωστόσο, που λαμβάνονται από το Ταμείο για την κάθε χώρα σχεδιάζονται και εφαρμόζονται με τέτοιο τρόπο ώστε να μπορέσει να εξασφαλιστεί η αποπληρωμή του δανείου που έχει λάβει η κάθε χώρα με την παράλληλη εξυγίανση της εγχώριας οικονομίας.

Οι όροι και οι προϋποθέσεις που δημιουργούνται κάθε φορά στο πλαίσιο ενός προγράμματος χρηματοδότησης μιας χώρας – μέλους έγκεινται κατά κύριο λόγο στο να εξασφαλίσουν την υλοποίηση και επιτυχία των στόχων που θέτει μία χώρα σε μακροοικονομικό επίπεδο μέσω της παρακολούθησης της πορείας που ακολουθείται από αυτήν, καθώς και σε άλλες μακροοικονομικές προεκτάσεις που μπορεί να λάβει το πρόγραμμα. Επίσης ιδιαίτερο ενδιαφέρον δίνεται στη διατήρηση της ισορροπίας των οικονομιών των χωρών, ενώ η λειτουργία των προγραμμάτων χρηματοδότησης όσον αφορά την Ευέλικτη Γραμμή Πίστωσης του Ταμείου, επιτυγχάνεται με τη θέσπιση όρων και προϋποθέσεων που έχουν τη μορφή προκαθορισμένων και αυστηρών κριτηρίων επιλογής οι οποίες είναι επίσης εκ των προτέρων γνωστές στις χώρες.

Στην περίπτωση όλων των άλλων χωρών που αποζητούν τη βοήθεια του ΔΝΤ οι προϋποθέσεις του δανεισμού περιλαμβάνουν τη σύνδεση των εκταμιεύσεων με την

ταυτόχρονη υλοποίηση του προγράμματος που έχει αποφασιστεί, οι οποίες όμως γίνονται γνωστές αργότερα. Στη δεύτερη περίπτωση προϋποθέσεων, αυτή των εκ των υστέρων προϋποθέσεων, το ΔΝΤ γνωρίζει πως η ίδια η χώρα που θα δανειστεί θα αποφασίσει για τα μέτρα που θα εφαρμόσει, τα οποία αφενός επιλέγει, αφετέρου σχεδιάζει και προσπαθεί να εφαρμόσει προκειμένου να μπορέσει να πετύχει το πρόγραμμα δανεισμού που έχει επιλέξει. Προκειμένου να μπορέσει να εγκριθεί το πρόγραμμα που έχει σχεδιάσει η υπό δανεισμό χώρα συγγράφεται μια δήλωση περί των προθέσεων, το περιεχόμενο της οποίας περιλαμβάνει ένα μνημόνιο με προϋποθέσεις οικονομικής και χρηματοοικονομικής φύσεως. Στη δήλωση αυτή συμπεριλαμβάνεται το αίτημα της χώρας για λήψη δανεικών κεφαλαίων. Κάθε φορά επίσης οι στόχοι που δημιουργούνται για ένα πρόγραμμα, όπως επίσης και τα είδη της πολιτικής που θα ακολουθηθεί για την κάθε περίπτωση εξαρτώνται από τα ειδικά χαρακτηριστικά της οικονομίας που έχει η κάθε χώρα που δανείζεται. (International Monetary Fund, 2010c)

Όποιο μέτρο κι αν ληφθεί ωστόσο, όποιο πρόγραμμα κι αν εφαρμοστεί σε οποιαδήποτε χώρα ο στόχος που υπάρχει και προσπαθεί να γίνει πραγματικότητα είναι η αποκατάσταση της οικονομικής βιωσιμότητας της χώρας ή η διατήρησή της σε μακροοικονομικό επίπεδο όσον αφορά την σταθερότητα του ισοζυγίου πληρωμών. Την ίδια στιγμή τίθεται επίσης η βάση για βιώσιμη και παράλληλα ποιοτική ανάπτυξη, ενώ προκειμένου να εξασφαλιστεί αυτό δημιουργούνται τρόποι με τους οποίους αξιολογείται η πρόοδος που έχει σημειωθεί και το αν έχει υπάρξει συμμόρφωση από την πλευρά της δανειζόμενης χώρας με τους όρους του προγράμματος.

Τέτοιοι τρόποι αξιολόγησης είναι οι σταδιακές εκταμιεύσεις και η σύνδεση πρόσθετων χρηματοδοτήσεων με την εφαρμογή δράσεων πολιτικής που γίνονται εύκολα αποδεκτές, ώστε να μπορέσει να προστατευτεί και το ίδιο το Ταμείο που προσφέρει τμήμα των κεφαλαίων του. Στην περίπτωση που το πρόγραμμα δεν έχει ακολουθηθεί ακριβώς από την υπόχρεη χώρα και πρέπει να γίνουν αλλαγές, πραγματοποιούνται αναθεωρήσεις στο πρόγραμμα, ώστε να καταστεί δυνατή η επίτευξη των στόχων αυτού. Οι αναθεωρήσεις αυτές μπορεί να γίνονται είτε εξαιτίας της αξιολόγησης που πραγματοποιήθηκε και η οποία δεν είναι η αναμενόμενη είτε μπορεί να γίνονται εξαιτίας των καινούριων εξελίξεων που αναμένεται πως θα

υπάρξουν και καθιστούν τις τροποποιήσεις υποχρεωτικές και απαραίτητες την ίδια στιγμή.

2.3.2 Προγράμματα και προϋποθέσεις δανεισμού

Μέσα από κάθε πρόγραμμα που εφαρμόζει το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο οι στόχοι που μπορεί να τεθούν έχουν διάφορες μορφές. Η πρώτη μορφή είναι αυτή των προκαταρτικών ενεργειών με την εφαρμογή μέτρων που η χώρα αποφασίζει να εφαρμόσει προτού λάβει έγκριση χρηματοδότησης ή προτού ολοκληρωθεί η αναθεώρηση από την Εκτελεστική Επιτροπή του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου. Στη συγκεκριμένη κατηγορία στόχων τα μέτρα που λαμβάνονται έχουν σαν σκοπό τη δημιουργία των απαραίτητων θεμελίων ώστε να επιτευχθεί ο στόχος ή να διορθωθεί η απόκλιση που φαίνεται να εμφανίζει η χώρα – μέλος. Η δεύτερη κατηγορία μέτρων είναι τα ποσοτικά κριτήρια απόδοσης που αποτελούν ειδικούς και μετρήσιμους όρους που πρέπει να υφίστανται ώστε να μπορεί η χώρα να καταβάλει το ποσό της ανάλογης πίστωσης. Το ιδιαίτερο χαρακτηριστικό που έχουν τα συγκεκριμένα μέτρα είναι το ότι αναφέρονται στη μακροοικονομία και προσπαθούν να ελέγξουν μεταβλητές που ανήκουν στο συγκεκριμένο περιβάλλον, όπως είναι τα νομισματικά και πιστωτικά συνολικά μεγέθη, τα διεθνή αποθεματικά ή τα δημοσιονομικά ισοζύγια. Δεύτερο χαρακτηριστικό που έχουν τα συγκεκριμένα μέτρα είναι το ότι μπορούν να συμπληρώνονται από ενδεικτικούς στόχους που αποφασίζονται. (International Monetary Fund, 2010c)

Τρίτη κατηγορία μέτρων είναι τα διαρθρωτικά σημεία αναφοράς, τα οποία είναι πολύ σημαντικά προκειμένου να μπορέσει να επιτευχθεί το σύνολο των στόχων που αναφέρονται μέσα στο πρόγραμμα. Τα συγκεκριμένα σημεία αναφοράς παρουσιάζουν διαφοροποιήσεις ανάλογα με τα προγράμματα στα οποία συναντώνται και εφαρμόζονται. Εντούτοις υπάρχει πιθανότητα να χρησιμοποιηθούν στον χρηματοπιστωτικό τομέα, όπου θα έχουν ως στόχο τη βελτίωση των επιχειρήσεων που τον αποτελούν, όπως επίσης και για τη δημιουργία ενός καλύτερου και ασφαλέστερου γενικώς οικονομικού περιβάλλοντος. Ωστόσο οι προϋποθέσεις που τέθηκαν στο παρελθόν διαφέρουν από αυτές που εφαρμόζονται τώρα πια.

Στο παρελθόν οι προϋποθέσεις που τέθηκαν αφορούσαν κατά κύριο λόγο το μακροοικονομικό περιβάλλον, κάτι που ίσχυε μέχρι τη δεκαετία του 1980. Από τότε και στο εξής οι προϋποθέσεις άρχισαν να γίνονται ολοένα πιο πολύπλοκες, τόσο οι ίδιες, όσο και το πεδίο εντός του οποίου μπορούσαν να εφαρμοστούν οι διαρθρωτικοί όροι που αφορούσαν τα δάνεια που προσέφερε το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο προς τις χώρες μέλη του. Η άνοδος του βαθμού πολυπλοκότητας ήταν ένας τρόπος αύξησης της ανάμειξης που είχε το Ταμείο στα οικονομικά και τη διαχείριση των κρατών που κατέφευγαν σε αυτό για να ζητήσουν βοήθεια, εξαιτίας των προβλημάτων που προέκυπταν από τις γενικές αλλαγές στο οικονομικό επίπεδο. (International Monetary Fund, 2010c)

Για να μπορέσει να αυξηθεί η αποτελεσματικότητα των προγραμμάτων που εφαρμόζονταν από το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο, το 2000 έγινε αναθεώρηση των προϋποθέσεων που θα έπρεπε να πληρούνται από τις χώρες προκειμένου να μπορέσουν να χρηματοδοτηθούν. Ήταν ένας τρόπος εξασφάλισης του ίδιου του Ταμείου, ενώ παράλληλα θα παρέμενε ευέλικτο ως οργανισμός και θα είχε τη δυνατότητα να εφαρμόσει εναλλακτική πολιτική σχετικά με τις χώρες που ζητούσαν να λάβουν χρηματοοικονομική βοήθεια. Αυτές οι αλλαγές έγιναν αποδεκτές το Σεπτέμβριο του 2002 (International Monetary Fund, 2010c) και έκτοτε άρχισαν να εφαρμόζονται. Μάλιστα στην επανεξέταση που έγινε το 2005 για τον βαθμό αποδοτικότητάς τους φάνηκε πως προέκυψαν ουσιαστικά αποτελέσματα και για το λόγο αυτό άρχισαν να γίνονται προσπάθειες προώθησης αυτών των προϋποθέσεων από την πλευρά της Επιτροπής του ΔΝΤ.

Οι προϋποθέσεις δανεισμού από το Ταμείο αναθεωρήθηκαν εκ νέου το 2007 από το Γραφείο Ανεξάρτητης Αξιολόγησης -ενέργεια που βοήθησε ακόμη περισσότερο στην προώθηση των προηγούμενων προϋποθέσεων που προσπαθούσε να προάγει το Ταμείο-. Με τη δεύτερη αυτή αναθεώρηση, ωστόσο, οι προϋποθέσεις έγιναν πιο συγκεκριμένες και σαφείς, ενώ για να μπορέσει να επιτευχθεί η πρώτη ήταν αναγκαίο να χαρακτηριστούν ως άνευ σημασίας κάποιοι όροι. Από την πλευρά της η Εκτελεστική Επιτροπή του ΔΝΤ αιτήθηκε όπως προβούν σε εντατικότερες προσπάθειες προκειμένου να υπάρξει λιτότητα, κάτι που για να μπορέσει να γίνει, έπρεπε το ενδιαφέρον να στραφεί στα καίρια μέτρα, που ήταν απαραίτητα για την επιτυχία των προγραμμάτων που αυτό εφαρμόζε. Ο λόγος για τον οποίο αυτά τα μέτρα θεωρούνταν σημαντικά και έπρεπε να τροποποιηθούν αιτιολογήθηκε με

ιδιαίτερα λεπτομερή τρόπο από την πλευρά της Επιτροπής, προκειμένου να γίνει δεκτό και το αίτημά της.

Τη χρονιά που εμφανίστηκε η οικονομική κρίση στη διεθνή κοινότητα, το ΔΝΤ είχε αρχίσει να αναβαθμίζει τη MONA(Monitoring of Fund Arrangements Database) -μια βάση δεδομένων που περιείχε πληροφορίες αναφορικά με τις προϋποθέσεις που θα έπρεπε να ακολουθήσουν οι χώρες- μιας και είχαν αναλάβει να ολοκληρώσουν κάποιο πρόγραμμα στήριξης του Ταμείου. Με την αναβάθμιση αυτής της βάσης μπορούσε να γίνεται καλύτερα η διαδικασία της παρακολούθησης των προγραμμάτων αυτών και να είναι ταυτόχρονα διαθέσιμη στο ευρύ κοινό, όποτε αυτό ενδιαφερόταν για τις σχετικές πληροφορίες.

Μέσα από τα προγράμματα που εφαρμόζονται στις χώρες με οικονομικά προβλήματα καταβάλλεται προσπάθεια για διασφάλιση: πρώτον της διεθνούς οικονομίας, δεύτερον της σταθερότητας των οικονομιών σε παγκόσμια κλίμακα και τρίτον η δημιουργία μιας ισορροπίας που θα συνεχίσει να υφίσταται σε βάθος χρόνου. Σε κάθε περίπτωση λαμβάνονται υπόψη η οικονομική κατάσταση της χώρας και οι δυνατότητες που έχει αυτή ούτως ώστε να ανταποκριθεί στις απαιτήσεις ενός προγράμματος του ΔΝΤ. Κάθε πρόγραμμα που εφαρμόζεται όμως σχεδιάζεται από τις εθνικές αρχές με τη συμμετοχή του Ταμείου και το αν θα συνεχίσει να στηρίζει χρηματοοικονομικά τη χώρα αυτή το Ταμείο, εξαρτάται από την αποτελεσματική πραγματοποίηση του ίδιου του προγράμματος (International Monetary Fund, 2010a). Προκειμένου να στηρίξει την πιστοδοτική του ικανότητα ο οργανισμός έχει δώσει την έγκρισή του για ένα μέτρο που λέγεται κύρια γενική επιθεώρηση περί του τρόπου δανεισμού των χρημάτων. Τα όρια πρόσβασης σε δάνεια έχουν διπλασιαστεί, κάτι που σημαίνει αυτομάτως πως το Ταμείο ενισχύει το δανεισμό των χωρών που βρίσκονται σε χαμηλή οικονομική κλίμακα και μάλιστα για να μπορέσει να τις ενισχύσει τους προσφέρει δάνεια με μηδενικά επιτόκια για ένα συγκεκριμένο χρονικό διάστημα.

Τα προγράμματα όμως και τα εργαλεία που έχει στην διάθεσή του ή που δημιουργεί το Ταμείο για να μπορέσουν να θεωρηθούν αποτελεσματικά και αληθοφανή, δηλαδή να σχεδιαστούν για την κάθε χώρα βάσει αληθινών δεδομένων, παρέχεται από το ΔΝΤ τεχνική υποστήριξη, όπως επίσης και εκπαίδευση. Με αυτό τον τρόπο μπορούν οι χώρες να προβούν στο σχεδιασμό και εφαρμογή αποδοτικότερων πολιτικών κάθε φορά. Η τεχνική υποστήριξη από την άλλη πλευρά προσφέρεται σε διάφορους τομείς,

όπως είναι για παράδειγμα, η φορολογική πολιτική, η επιτήρηση και η ρύθμιση του τραπεζικού και του χρηματοοικονομικού συστήματος, αλλά και πλήθος άλλων τομέων που μπορεί να επηρεάζουν οικονομικά μια χώρα και τα αποτελέσματά της.

Η παροχή δανείου αποτελεί ένα εργαλείο που χρησιμοποιείται ευρέως από το ΔΝΤ, αφού όμως πρώτα προσφερθούν οι ανάλογες συμβουλές από το Ταμείο, που θα διασφαλίσουν ή έστω θα ελαττώσουν τις πιθανότητες μη επίλυσης του προβλήματος. Για κάθε περίπτωση μπορεί να προσφερθεί οικονομική στήριξη μέσω δανειακών προγραμμάτων, καθώς το Ταμείο προσαρμόζεται στις ανάγκες της κάθε χώρας. Ένα ακόμη εργαλείο που υπάρχει είναι οι συμφωνίες Stand-By (SBA)¹² των οποίων το επιτόκιο στηρίζεται σε εκείνο που υπάρχει στην αγορά και μέσω αυτών προσπαθούν να επιλυθούν τα προβλήματα του ισοζυγίου πληρωμών που αφορούν μικρό χρονικό διάστημα. Όπως σε κάθε πρόγραμμα έτσι κι εδώ υπάρχουν κάποιοι όροι δανεισμού, που κατευθύνουν το ΔΝΤ όσον αφορά στον τρόπο συμμετοχής των χωρών. Επομένως εξετάζεται αν η πρόσβαση των χωρών- μελών στο πρόγραμμα χρηματοδότησης θα είναι : κανονική, έκτακτη, εμπροσθοβαρής, ταχεία, ή προληπτική. Αναλυτικότερα η κανονική πρόσβαση παρέχει ποσοστό συμμετοχής για 12 μήνες έως 200 τοις εκατό για ύψος ανεξόφλητων δανείων 600 τοις εκατό. Η έκτακτη πρόσβαση χρησιμοποιείται από χώρες οι οποίες εμφανίζουν επείγουσα ανάγκη για δανειοδότηση, ενώ κρίνεται απαραίτητη η παρουσία και ο έλεγχος των συμμετοχών αυτών από την Εκτελεστική Επιτροπή του Ταμείου. Εμπροσθοβαρής πρόσβαση περιβάλλεται από ευελιξία κεφαλαίων εάν αυτή συνεπάγεται ισχυρή πολιτική των χωρών. Η Ταχεία πρόσβαση χρησιμοποιήθηκε σε πολλές περιπτώσεις κατά την διάρκεια της πρόσφατης οικονομικής κρίσης και έδινε το δικαίωμα της άμεσης αξιολόγησης και χορήγησης δανείων στις χώρες που το είχαν ανάγκη. Τέλος η προληπτική πρόσβαση εφαρμόζεται στις χώρες, οι οποίες επιθυμούν να διασφαλιστούν από ενδεχόμενη ανάγκη χρηματοδότησης χωρίς πολλές φορές να ενεργοποιήσουν την δανειοδότηση. Ένα άλλο πρόγραμμα που έχει στη διάθεσή του

---

¹² Συμφωνία Stand-By (SBA). Χρονολογείται από τον Ιούνιο του 1952 και αποτελεί έναν από τους τρόπους χορήγησης δανείων στα μέλη του ΔΝΤ. Συχνότερα εφαρμόζεται στις χώρες με μεσαίο ή χαμηλό επίπεδο εισοδήματος και τα επιτόκια παρόλο που δεν έχουν ευνοϊκούς όρους, είναι χαμηλότερα συγκριτικά με δανεισμό από ιδιωτικές αγορές. Η διάρκειά της δεν υπερβαίνει τους 36 μήνες ,ενώ συνήθως κυμαίνεται μεταξύ 12-24 μηνών. Το 2009 έγινε μία προσπάθεια αναβάθμισης της συμφωνίας ,ώστε να παρέχει καλύτερους και πιο ελαστικούς όρους χρηματοδότησης.

κι εφαρμόζει το ΔΝΤ είναι αυτό περί των φυσικών καταστροφών και το οποίο αφορά τις χώρες που έχουν υποστεί φυσικές καταστροφές.

2.4 Χρονοδιαγράμματα και απαιτήσεις που θέτει το ΔΝΤ

Τα προγράμματα που συνθέτει και εφαρμόζει το ΔΝΤ, προτού προβεί στην προσφορά δανειακών κεφαλαίων, έχουν συγκεκριμένο χρονοδιάγραμμα, το οποίο είναι καλύτερα να ακολουθείται κατά γράμμα και να μην παρουσιάζει αποκλίσεις. Στις περιπτώσεις που το χρονοδιάγραμμα δεν τηρείται πλήρως γίνονται αλλαγές και προσπάθειες να επιλυθεί το πρόβλημα που προέκυψε μέσω του ελέγχου, της επανεξέτασης, του ανασχηματισμού και της εφαρμογής καινούριων μέτρων και προϋποθέσεων. Συμβαίνει συχνά να υπάρχει απόκλιση από το πρόγραμμα που είχε σχεδιαστεί και να πρέπει να ληφθούν νέα μέτρα. Για να μπορέσει να αποφασιστεί το αν όντως ισχύει κάτι τέτοιο πρέπει να πραγματοποιούνται έλεγχοι ανά τακτά χρονικά διαστήματα. Βάσει των όσων προαναφέρθηκαν, συνάγεται το συμπέρασμα ότι για την οριοθέτηση του χρόνου που χρειάζεται για να τεθεί σε εφαρμογή κάποιο πρόγραμμα που έχει δημιουργήσει το ΔΝΤ, θα πρέπει καταρχήν να εξετάζονται οι οικονομικές δυνατότητες της χώρας και η πολιτική που ακολουθείται.

Σύμφωνα με αυτά τα κριτήρια επίσης καθορίζονται και οι απαιτήσεις που θα θέσει το ΔΝΤ στις χώρες που δανείζονται τα κεφάλαιά του. Ο λόγος που είναι σημαντικό να σκιαγραφείται από την αρχή το προφίλ της εκάστοτε χώρας είναι κυρίως για να είναι σε θέση το Ταμείο να γνωρίζει αν θα μπορούν αυτές να ανταπεξέρχονται στις απαιτήσεις που θα δημιουργήσει. Σχετικά με τις απαιτήσεις που μπορεί να έχει το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο: αυτές είναι αρχικά η ισορροπία του Ισοζυγίου Πληρωμών της δανειζόμενης χώρας, η εφαρμογή των απαραίτητων μέτρων προκειμένου να μην εμφανιστεί ξανά το ίδιο πρόβλημα, η λειτουργία της χώρας με τέτοιο τρόπο ώστε να μην κινδυνεύσει η παγκόσμια οικονομία κάποια στιγμή εξαιτίας της και η αποπληρωμή του κεφαλαίου που έχει χρειαστεί να δανειστεί η χώρα προκειμένου να αντιμετωπίσει τα οικονομικά της προβλήματα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3

Η ΚΡΙΣΗ 2008-2018

Το έτος 2008 σε διάφορες χώρες του κόσμου άρχισαν να εμφανίζονται προβλήματα οικονομικής φύσεως εξαιτίας των οποίων άρχισε να κρούεται ο κώδωνας του κινδύνου για την ισορροπία της παγκόσμιας οικονομίας. Μια σειρά επιλογών και μέτρων που εφαρμόστηκαν οδήγησαν σε λανθασμένες τελικά κινήσεις από την πλευρά κυρίως του χρηματοπιστωτικού τομέα με αποτέλεσμα να αρχίσουν σε διάφορες περιπτώσεις να επηρεάζονται αρνητικά οι επιχειρήσεις αυτού του κλάδου, όπως επίσης και η εγχώρια οικονομία διαφόρων χωρών.

Όπως είναι φυσικό μια οικονομική κρίση δεν εμφανίζεται από τη μια στιγμή στην άλλη. Αυτό σημαίνει πως υπάρχει ένα άγνωστο παρασκήνιο για το ευρύ κοινό, το οποίο οδήγησε στην εμφάνιση αυτής και το οποίο έχει ιδιαίτερη σημασία για το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο, καθώς εκεί βρίσκονται τα αίτια που καθιστούν το δανεισμό απαραίτητο για την οικονομική επιβίωση της χώρας. Εκτός από το παρασκήνιο που υπάρχει σχετικά με την οικονομική κρίση του 2008 έχουν σημασία και ιδιαίτερη αξία τα αίτια, όπως επίσης και τα αποτελέσματα που οδήγησαν στη συγκεκριμένη κατάσταση τις χώρες που βίωσαν αυτό το περιστατικό και επηρεάστηκαν σε οικονομικό επίπεδο.

Το μέγεθος της συγκεκριμένης οικονομικής κρίσης ήταν τόσο μεγάλο που μπόρεσε να επηρεάσει περισσότερες από μια χώρες αλλά και ταυτόχρονα τα οικονομικά τους στοιχεία. Τέτοιες χώρες ήταν η Ισλανδία, η Ιρλανδία, η Πορτογαλία, η Κύπρος, η Ισπανία και η Ελλάδα, οι οποίες και μελετώνται στη συνέχεια του κεφαλαίου μαζί και με άλλες χώρες που έχουν υποστεί από το 2008 κρίσεις οικονομικής φύσεως, για την αντιμετώπιση των οποίων χρειάστηκε να επέμβει το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο προκειμένου να επέλθει η ισορροπία σε οικονομικό επίπεδο εφαρμόζοντας κάποιο πρόγραμμα οικονομικής αναδιάρθρωσης. Αυτές οι χώρες διακρίνονται για την εφαρμογή προγραμμάτων από το ΔΝΤ που είχαν ιδιαίτερα γνωρίσματα και που το Ταμείο επέβαλε στις Κυβερνήσεις αυτών των χωρών τη λήψη απαραίτητων μέτρων,

που σε κάποιες περιπτώσεις χαρακτηρίστηκαν ακόμη και ως σκληρά λόγω της λιτότητας που ενείχαν.

3.1 Το προσκήνιο, τα αίτια και τα αποτελέσματα της κρίσης του 2008

Η κρίση του 2008, πριν ακόμα ξεσπάσει και αρχίσει να συμπαρασύρει τις οικονομίες όλων των χωρών του κόσμου στην κατάρρευση, όφειλε την απαρχή της στις αμερικανικές τράπεζες, εξαιτίας κυρίως των αποφάσεων που είχαν ληφθεί λίγα χρόνια πριν (Σαπουντζόγλου και Πεντότης, 2009). Οι παράγοντες – αίτια που οδήγησαν στην οικονομική κρίση είναι σύνθετοι και πολλοί και είναι οι ίδιοι που έχουν διαμορφώσει τη σημερινή οικονομική κατάσταση. Βάση της οικονομικής κρίσης αποτελούν οι αγορές που υπήρχαν παλαιότερα και ο τρόπος λειτουργίας των τότε ελεγκτικών μηχανισμών. Ένα μεγάλο μέρος της ευθύνης για την οικονομική κρίση ανήκει επίσης στον τομέα των ακινήτων και σε κάποιες από τις τράπεζες που λειτουργούσαν τότε. Σημαντικό ρόλο είχαν επίσης οι αποφάσεις που λαμβάνονταν σε κυβερνητικό και σε ατομικό – επενδυτικό επίπεδο, καθώς δεν ήταν ορθές κι αυτό αποδείχθηκε από την οικονομική κρίση που προέκυψε και τα αποτελέσματα που είχε στις διάφορες χώρες. Όσον αφορά τις τράπεζες η ευθύνη που είχαν αφορούσε αποκλειστικά και μόνο τις ίδιες, που λάμβαναν ριψοκίνδυνες αποφάσεις και δεν εστίαζαν ιδιαίτερα στους κινδύνους που συνεπάγονταν οι αποφάσεις τους ή στα αρνητικά επακόλουθα που μπορούσαν να κάνουν την εμφάνισή τους.

Τα βασικότερα αίτια της οικονομικής κρίσης που προέκυψε το 2008 είναι η εξαιρετικά μεγάλη αύξηση των τιμών που είχαν αποφασιστεί για τα ακίνητα της Αμερικής και οι οποίες στη συνέχεια επέφεραν τη διάλυση της αγοράς στην οποία ανήκαν. Η διαρκής επιθυμία των τραπεζών να είναι κερδοφόρες και η έλλειψη πραγματοποίησης ελέγχων από τους ανεξάρτητους οργανισμούς ήταν επίσης μία αιτία για την εμφάνιση της οικονομικής κρίσης. Μεγαλύτερη βαρύτητα και σημασία είχε η επιθυμία μερικών εταιρειών να συγκεντρώσουν υπέρογκα κέρδη, χωρίς να συμπεριληφθεί σε αυτόν τον υπολογισμό ο κίνδυνος της υποβάθμισης και ο μη

σχεδιασμός προληπτικών μέτρων από την πλευρά της διοίκησης σε περίπτωση εμφάνισης προβλημάτων.

Η υπόσχεση, που είχαν δώσει οι μητρικές εταιρείες στις θυγατρικές τους να τις βοηθήσουν μέσω προσφοράς των απαραίτητων κεφαλαίων σε περίπτωση που αντιμετώπιζαν προβλήματα ρευστότητας είχε επίσης σημασία και έπαιξε καταλυτικό ρόλο στην εμφάνιση της οικονομικής κρίσης του 2008. Όμως επειδή τα αποθέματα των μητρικών ήταν περιορισμένα δεν ήταν εφικτή η διαρκής κάλυψη των ζημιών και των οικονομικών προβλημάτων που είχαν οι θυγατρικές, κάτι που εν τέλει οδήγησε στην εμφάνιση και εντατικοποίηση της οικονομικής κρίσης (Ελληνική Ένωση Τραπεζών, 2010). Το παρασκήνιο ωστόσο για την εμφάνιση της οικονομικής κρίσης δεν ήταν βραχυπρόθεσμο κι αυτό αποδεικνύει το βαθμό της αμέλειας και τις χαμένες ευκαιρίες που υπήρχαν για επανόρθωση και πρόληψη (Σαπουντζόγλου και Πεντότης, 2009).

Η κρίση του 2008 γεωγραφικά ξεκίνησε στην Αμερική και σταδιακά έφτασε και στις γειτονικές χώρες λαμβάνοντας τεράστια έκταση. Ξεκινώντας από το 2007 – 2008 η κρίση βρισκόταν προ των πυλών, δίχως να μπορεί να αλλάξει κάτι. Χρηματοπιστωτικές δραστηριότητες και τράπεζες άρχισαν να επηρεάζονται με τα αποτελέσματα να επηρεάζουν την πραγματική ζωή. Κυρίως εξαιτίας της κατάρρευσης της αγοράς των ακινήτων και συγκεκριμένα των κατοικιών υπήρξε ένα ντόμινο προβλημάτων με άμεσους ζημιωμένους τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα που είχαν προσφέρει δάνεια σε καταναλωτές, οι οποίοι όμως αδυνατούσαν να τα αποπληρώσουν. Αυτή η αλυσίδα γεγονότων είχε σαν αποτέλεσμα την μείωση της ρευστότητας των συγκεκριμένων επιχειρήσεων, που ήταν χαρακτηριστικό της οικονομικής κρίσης του 2008, όπως προαναφέρθηκε. Η ολοκληρωτική κατάρρευση ωστόσο του κλάδου των ακινήτων είχε σημειωθεί τρία χρόνια πριν, 2005-2006, που σε συνδυασμό με τον υψηλό δείκτη αθέτησης αποπληρωμής δανείων δε μπορούσε παρά να οδηγήσει τελικά στην οικονομική καταστροφή.

Η αμερικανική αγορά προσπάθησε να ανασυνταχτεί, όμως τα αποτελέσματα ήταν τόσο αρνητικά και η κατάσταση είχε τόσο πολύ εκτροχιαστεί που το μόνο που κατόρθωσε ήταν να διατηρηθεί για μόνο τρία χρόνια ακόμα. Έτσι το 2008 τα δάνεια υψηλού κινδύνου έφτασαν στο μέγιστο βαθμό, διατηρώντας αναπάντητο το ερώτημα σχετικά με το ποιος ευθύνεται για την κατάσταση που είχε δημιουργηθεί (Σαπουντζόγλου και Πεντότης, 2009). Σε αυτό σημαντικό ρόλο είχαν και οι αλλαγές

που έχουν πραγματοποιηθεί στις αγορές των χωρών, όπως επίσης και οι διαφορές που υπάρχουν ανάμεσά τους (Ελληνική Ένωση Τραπεζών, 2010). Οι επιχειρήσεις που λειτουργούσαν τότε παρουσίαζαν τρομερά έντονη έλλειψη διαφάνειας με αποτέλεσμα να προκύψουν προβληματικές καταστάσεις.

Στην οικονομική κρίση του 2008 η αρχή έγινε με την αλόγιστη προσφορά στεγαστικών δανείων που δε μπορούσαν να αποπληρώσουν οι αποδέκτες τους. Για τις επιχειρήσεις που τα προσέφεραν όμως θεωρήθηκε πως ήταν μια χρυσή ευκαιρία για δημιουργία κέρδους. Υπό αυτό το πρίσμα άρχισαν να ενδιαφέρονται για τα συγκεκριμένα δάνεια εταιρείες ειδικού σκοπού που τα αγόραζαν και στη συνέχεια τα πρόσφεραν σε επενδυτές που ενδιαφέρονταν να τα αγοράσουν, υπό τη μορφή ομολόγων (Ελληνική Ένωση Τραπεζών, 2010). Η έντονη αύξηση αυτών των κερδών οδήγησε στην αύξηση του ρυθμού με τον οποίο γινόταν αυτή η διαδικασία κάτι που απλώς αύξανε τον κίνδυνο στο μέλλον καθώς τα ομόλογα αυτά δεν είχαν αντίκρισμα και άρχισαν συνεπώς να μετατρέπονται σε τοξικά. Το τελικό χτύπημα στην οικονομία ήταν η απομάκρυνση των επενδυτών από τέτοιου είδους δραστηριότητες, καθώς δεν υπήρχε περίπτωση να συνεχίσουν να επενδύουν σε κάτι άνευ αξίας.

Τα αποτελέσματα της κρίσης ήταν να αρχίσουν οι τράπεζες να αναζητούν έναν τρόπο επίλυσης των οικονομικών τους προβλημάτων σχετικά με τη ρευστότητά τους, να απομακρύνονται οι επενδυτές από τέτοιου είδους επενδύσεις λόγω του κινδύνου που ενείχαν, να σημειώνονται ζημίες στις τραπεζικές επιχειρήσεις με αποκορύφωμα το ύψος που έφτασε ο δείκτης Down Jones. Επιπλέον έκλεισαν διάφορες επιχειρήσεις που δε μπορούσαν να ανταπεξέλθουν στις υποχρεώσεις τους ή δανείστηκαν από το ίδιο το κράτος, αυξήθηκε ο δείκτης ανεργίας, η οικοδομή ως κλάδος άρχισε να παρουσιάζει στασιμότητα, άλλαξε ο τρόπος λειτουργίας των τραπεζών και ο τρόπος λειτουργίας του ίδιου του κράτους. Τα μέτρα που επιβλήθηκαν ήταν καθολικά και αφορούσαν όλα τα κράτη – μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης, σε μια προσπάθεια αποφυγής μιας οικονομικής κρίσης κάποια στιγμή στο μέλλον ξανά. Διαγράφηκαν επίσης πάρα πολλά κεφάλαια, προκειμένου να επέλθει κάποια ισορροπία, κάποια χρηματοπιστωτικά ιδρύματα συγχωνεύτηκαν, ενώ κάποια άλλα κρατικοποιήθηκαν προκειμένου να αποφευχθούν μεγαλύτερα οικονομικά προβλήματα (Σαπουντζόγλου και Πεντότης, 2009).

3.2 Η οικονομική κρίση της Ισλανδίας

Η οικονομική κρίση της Ισλανδίας άρχισε ουσιαστικά το 2007, όμως τα αποτελέσματα των ενεργειών που είχαν γίνει πιο πριν εμφανίστηκαν το 2008, χρονιά που η οικονομική κρίση έκανε την εμφάνισή της κι ανάγκασε την Ισλανδία να καταφύγει στο Διεθνές Νομισματικό Ταμείο ζητώντας οικονομική βοήθεια προκειμένου να μπορέσει να στηριχθεί οικονομικά (Halldorsson και Zoega, 2010). Το οικονομικό πρόβλημα της Ισλανδίας έκανε την εμφάνισή του μόλις λίγες βδομάδες από τη στιγμή που κατέρρευσε η τράπεζα Lehman Brothers στην Αμερική και αποτελούσε τον τέλειο συνδυασμό τραπεζικών αποτυχιών, πρόσφατης κρίσης, πτώχευσης επιχειρήσεων και νοικοκυριών, πληθωρισμού, ανεργίας, αποτυχημένων συνολικών απαιτήσεων και κυρίαρχων δανειακών προβλημάτων.

Η βασικότερη αιτία για την εμφάνιση της οικονομικής κρίσης φαίνεται πως είναι το μακροοικονομικό περιβάλλον που είχε δημιουργήσει η ίδια η χώρα που χαρακτηριζόταν από έλλειψη ισορροπίας, η οποία επηρέασε την ίδια στιγμή τις χώρες της Βαλτικής, την Ελλάδα, την Πορτογαλία και την Ισπανία, ενώ σε μικροοικονομικό επίπεδο και η ίδια η χώρα είχε ένα μερίδιο ευθύνης για την κατάσταση που δημιουργήθηκε (Halldorsson και Zoega, 2010). Αυτό φαίνεται και από τις τρεις βασικές τράπεζες που είχε και παρουσίαζαν μεγάλη ανάπτυξη πριν από το 2008 οπότε η κρίση έφτασε στο απόγειό της. Πρόκειται για τις τράπεζες Landsbanki, Glitnir και Kaupthing (Baldursson, 2011). Η ανάπτυξη ωστόσο δε σημαίνει απαραίτητως οικονομική καταστροφή παρά μόνο αν γίνεται ανεξέλεγκτα και δίχως έλεγχο, κάτι που στην περίπτωση της Ισλανδίας ίσχυε, επειδή εκτός από ανεξέλεγκτη και ξαφνική η ανάπτυξη των συγκεκριμένων τραπεζών άφησε εκτεθειμένη την εγχώρια οικονομία σε παγκόσμιες εξελίξεις που δεν τη βοηθούσαν (Fridriksson, 2009).

Η Ισλανδία ως χώρα άρχισε να βιώνει έντονα την οικονομική κρίση το 2008 και φαίνεται η ρίζα του προβλήματος να εντοπίζεται στις τράπεζες που είχε, κάτι που αυτομάτως ορίζει τη μορφή και τη φύση της κρίσης που βίωσε. Τραπεζική οικονομική κρίση που ξεκίνησε από την ανεξέλεγκτη ανάπτυξη – εξέλιξη των τριών τραπεζών που αναφέρθηκαν, αλλά και εξαιτίας των λανθασμένων αποφάσεων που λήφθηκαν, οι οποίες οδήγησαν στην κατάρρευση του τραπεζικού συστήματος

(Jackson, 2008). Οι λανθασμένες αποφάσεις είχαν σαν αποτέλεσμα να μείνει η εγχώρια αγορά εκτεθειμένη όχι μόνο στις παγκόσμιες εξελίξεις, αλλά και στις διαταραχές των οικονομικών αγορών, όποιες κι αν ήταν αυτές. Σχετικά με την τραπεζική οικονομική κρίση της Ισλανδίας το 2008 ωστόσο τίθεται ένα σημαντικό ερώτημα που αφορά το ρόλο των εποπτικών αρχών στην οικονομία και το ρόλο τους στην κατάρρευση του τραπεζικού συστήματος. Όποιος κι αν ήταν όμως ο ρόλος τους το σίγουρο είναι πως δε λειτουργούσαν όπως έπρεπε κι αυτό φάνηκε από τα αποτελέσματα, ήτοι την οικονομική κρίση που έκανε την εμφάνισή της και ανάγκασε τη χώρα να ζητήσει βοήθεια από το ΔΝΤ.

3.3 Η περίπτωση της Πορτογαλίας στην παγκόσμια οικονομική κρίση

Η Πορτογαλία έχει ιδιαίτερα χαρακτηριστικά που την οδήγησαν στην εμφάνιση της οικονομικής κρίσης. Συγκεκριμένα η κρίση της Πορτογαλίας ήταν ταυτόχρονα οικονομική και κοινωνική (Pedroso, 2014). Μέχρι το 2013 υπήρχαν στην Πορτογαλία τρεις διαφορετικές προσεγγίσεις που εστίαζαν σε διαφορετικά θέματα κάθε φορά κι αυτό συνδέονταν πολλές φορές με την Κυβέρνηση και την πολιτική που ακολουθούσε η Πορτογαλία. Η πρώτη προσέγγιση εστίαζε στην σταθερότητα του οικονομικού τομέα, η δεύτερη στον περιορισμό της αναπτυγμένης οικονομικής και κοινωνικής επίδρασης, που είχε η οικονομική κρίση και η τρίτη και τελευταία προσέγγιση αφορούσε την οικονομική εξέταση. Για την Πορτογαλία ο λόγος που προέκυψε η οικονομική κρίση ήταν για άλλη μια φορά η κατάρρευση της τράπεζας Legman Brothers, ωστόσο από τη δική της πλευρά η χώρα προσπάθησε να αντιμετωπίσει το πρόβλημα που άρχιζε να δημιουργείται. Δυστυχώς οι προσπάθειες αυτές έδειξαν το αποτέλεσμά τους τρία χρόνια αργότερα, το 2011 που χρειάστηκε να ζητήσει οικονομική βοήθεια από το Ταμείο η Κυβέρνηση της Πορτογαλίας.

Ο πολιτικός κόσμος από τη δική του πλευρά εστίασε στη διάσωση της οικονομίας προσπαθώντας να δημιουργήσει ισορροπίες, να περικόψει κοινωνικά πλεονεκτήματα και κοινωνικές υπηρεσίες που μέχρι εκείνη τη στιγμή προσφέρονταν. Ένα άλλο σημείο στο οποίο εστίασε ο πολιτικός κόσμος ήταν η ιδιωτικοποίηση της κρατικής

περιουσίας ως ένα μέτρο αντιμετώπισης της κρίσης και περιορισμού των επιπτώσεων που αυτή είχε (Pedroso, 2014). Από την οικονομική κρίση που προέκυψε επηρεάστηκαν ωστόσο διάφοροι τομείς όπως είναι η ανεργία και οι βιομηχανικές σχέσεις, το σύστημα υγείας που είχε δημιουργηθεί, οι συντάξεις που προσφέρονταν και ο τρόπος με τον οποίο γινόταν η διαχείριση των πιστώσεων.

Για την εμφάνιση μιας κρίσης στο εσωτερικό μιας χώρας είναι απαραίτητη η ύπαρξη κάποιων παραγόντων που οδηγούν σε αυτή την κατάσταση. Στην περίπτωση της Πορτογαλίας προτού εμφανιστεί η κρίση, συγκεκριμένα το χρονικό διάστημα 2000-2007, είχε παρατηρηθεί χαμηλή ανάπτυξη, μείωση των επενδύσεων που πραγματοποιούνταν, ελλείμματα στο εμπόριο και τις τρέχουσες συναλλαγές που γίνονταν για μεγάλο χρονικό διάστημα. Επίσης παρατηρήθηκε αύξηση του κυβερνητικού ελλείμματος, χαμηλοί δείκτες ενδιαφέροντος και συνεχόμενη εξάρτηση του χονδρεμπορίου από τον τραπεζικό τομέα (Eichenbaum, Rebelo και Resende, 2017). Μάλιστα οι δείκτες ενδιαφέροντος που παρουσίαζε η Πορτογαλία κυμαίνονταν σε χαμηλά ποσοστά για πολύ καιρό, όπως συνέβαινε και με όλους αυτούς τους παράγοντες που επηρέασαν αρνητικά την οικονομική κατάσταση της συγκεκριμένης χώρας.

Τα πρώτα σημάδια της οικονομικής κρίσης για την Πορτογαλία το διάστημα 2001 – 2003 ήταν αρχικά η εμφάνιση αργών ρυθμών ανάπτυξης, κατά δεύτερον η επέκταση της μακροοικονομικής ανισορροπίας, τρίτον οι κίνδυνοι στον οικονομικό τομέα και τέταρτον η εμφάνιση προβλημάτων που αφορούσαν την ανταγωνιστικότητα της χώρας και την ανάπτυξή της μεσοπρόθεσμα. Όλοι αυτοί οι παράγοντες είναι φυσικό και αναμενόμενο να οδήγησαν τη χώρα στην επανεξέταση του τρόπου λειτουργίας της προκειμένου να μπορέσει κι εκείνη να αξιολογήσει τον ίδιο της τον εαυτό και την πορεία που θα ακολουθούσε. Τα αποτελέσματα ωστόσο δεν ήταν ενθαρρυντικά κι αυτός ήταν ο λόγος που το Μάιο του 2011 χρειάστηκε να αρχίσει και η Πορτογαλία ένα δικό της πρόγραμμα οικονομικής στήριξης σε συνεργασία με το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο (Eichenbaum, Rebelo και Resende, 2017).

Συνοπτικά η προέλευση της οικονομικής κρίσης οφειλόταν στο συνδυασμό δυνατών μακροοικονομικών ανισορροπιών, στις μη βιώσιμες δημόσιες οικονομίες και τα υψηλά επίπεδα χρέους που είχε δημιουργηθεί σε δημόσιο και ιδιωτικό επίπεδο (Gurnani, 2016). Ουσιαστικά όπως φαίνεται πρόκειται για τομείς που θα μπορούσαν να έχουν εξεταστεί νωρίτερα και να είχε αποφευχθεί η οικονομική κρίση, όμως η

κατάσταση εκτραχύνθηκε με αποτέλεσμα να σημειωθεί αυτή η τόσο έντονη ανατροπή στην οικονομική πορεία της Πορτογαλίας.

3.4 Η Ελλάδα και η οικονομική κρίση

Η περίπτωση της Ελλάδος είναι ιδιαίτερη καθώς η ουσιαστική ρίζα του προβλήματος και αρχή της οικονομικής κρίσης μπορεί να εντοπιστεί δεκαετίες πριν και κυρίως στον πολιτικό κόσμο που επηρέασε την κοινωνία και τη διαμόρφωσε με τέτοιο τρόπο ώστε έφτασε στο τωρινό της σημείο (Karagiannis και Kondeas, 2012). Στο οικονομικό περιβάλλον της Ελλάδος υπήρχε ανισορροπία, όπως επίσης και στο εξωτερικό της περιβάλλον και μάλιστα σε υψηλά επίπεδα (European Department, 2009). Η «προετοιμασία» για την εμφάνιση της συγκεκριμένης κατάστασης ήταν η ύφεση που φαινόταν αναπόφευκτη λόγω του ότι ο πληθωρισμός, παρά την υποχώρηση που είχε σημειώσει, εξακολουθούσε να παραμένει σε υψηλά επίπεδα σε σχέση με το μέσο όρο που παρουσίαζαν οι υπόλοιπες ευρωπαϊκές χώρες.

Από το 2008 κι έπειτα η Ελλάδα άρχισε να βιώνει έντονα την οικονομική κρίση, η οποία οδήγησε την ελληνική οικονομία και την ελληνική κοινωνία σε μια πρωτοφανή εγχώρια οικονομική κρίση χρέους η επιρροή της οποίας διαρκεί μέχρι και τώρα (Mavridis, 2018). Η κατάσταση της ελληνικής οικονομίας ως ένα μεγάλο βαθμό οφείλεται στον τρόπο με τον οποίο διαχειρίστηκε η Ελληνική Κυβέρνηση την κρίση καθώς «κατόρθωσε» να μετατρέψει το πρόβλημα του δημοσιονομικού ελλείμματος, την υπέρβαση του προϋπολογισμού και το φόβο της ελεύθερης αγοράς σε μεταρρυθμίσεις που είχαν τη μορφή της ευρωπαϊκής πρόκλησης (Visvizi, 2012). Η κατάσταση αυτή είχε σαν αποτέλεσμα να δημιουργηθούν προβληματισμοί στην ελληνική κοινωνία σχετικά με τη βιωσιμότητα της εγχώριας οικονομίας, το σχέδιο του ευρώ και επίσης το πιθανό μέλλον της ελληνικής οικονομίας.

Στην ελληνική οικονομία το περιβάλλον που είχε δημιουργηθεί αφορούσε κατά κύριο λόγο τις τράπεζες και τις ανισορροπίες που είχαν δημιουργηθεί, ενώ από την άλλη πλευρά ένας τομέας που είχε επηρεάσει τη συγκεκριμένη οικονομία ήταν το κρατικό χρέος. Για την Ελλάδα όμως η οικονομική κρίση δεν περιορίστηκε μόνο στο έτος 2008, αλλά για άλλη μια φορά το 2015 άρχισε να εμφανίζεται μια πτωτική πορεία

που οδήγησε τη χώρα να ζητήσει για άλλη μια φορά βοήθεια από φορείς του εξωτερικού (Hardouvelis και Gkionis, 2016).

3.5 Η οικονομική κρίση της Κύπρου

Στην Κύπρο το υπόβαθρο που υπήρχε σε πολιτικό και κοινωνικό πλαίσιο είναι ιδιαίτερο κυρίως επειδή επηρεάζει την οικονομία και την εικόνα του ίδιου του νησιού, λόγω του ότι υπάρχουν δύο διαφορετικές νοοτροπίες στην κυπριακή κοινωνία (Iordanidou και Samaras, 2014). Στην Κύπρο πριν εμφανιστεί η οικονομική κρίση είχαν αρχίσει να διαφαίνονται κάποια σημαντικά προβλήματα στον τραπεζικό της τομέα, με τις εμπορικές τράπεζες να δείχνουν πιο αδύναμες από τις αντίστοιχες που υπήρχαν στην Ελλάδα, αλλά ήταν επίσης και πιο ασταθείς από τις συνεργατικές τράπεζες που υπήρχαν στην Κύπρο (International Monetary Fund, 2009b).

Η κατάσταση που υπήρχε στο εσωτερικό της Κύπρου από οικονομικής απόψεως ανέδειξε το πιστωτικό ρίσκο που υπήρχε, η πηγή του οποίου ήταν ο τραπεζικός τομέας όταν συνδεόταν με επιβράδυνση τομέα ακινήτων και με το χρέος των νοικοκυριών. Αίτια της οικονομικής κρίσης που εμφανίστηκε στην Κύπρο ήταν πέρα από τις ίδιες τις τράπεζες και την πορεία που αυτές είχαν ακολουθήσει ο κίνδυνος αντισυμβαλλόμενου που είχε η ίδια η χώρα και ο κίνδυνος ρευστότητας λόγω των ξένων καταθέσεων που υπήρχαν κυρίως στα τραπεζικά ιδρύματα.

Το παρασκήνιο ωστόσο για την Κύπρο σχετικά με την οικονομική κρίση ήταν λίγο χειρότερο από ότι ήταν στην περίπτωση της Ελλάδος καθώς η Κύπρος είχε λιγότερες μακροοικονομικές ανισορροπίες, όμως την ίδια στιγμή είχε πιο αδύναμη οικονομία και τομείς σχετικά με τα ακίνητα (Hardouvelis και Gkionis, 2016). Για άλλη μια φορά ωστόσο το πρόβλημα της οικονομικής κρίσης εντοπίζεται κατά κύριο λόγο στις τράπεζες και τον τρόπο με τον οποίο αυτές λειτουργούσαν. Πριν από την εμφάνιση της οικονομικής κρίσης του 2007-2008 η Κύπρος αντιμετώπιζε σημαντικά προβλήματα σχετικά με τις τρέχουσες συναλλαγές της, ενώ παράλληλα ήταν εκτεθειμένη πάρα πολύ απέναντι στις τράπεζες που είχε και τις τιμές των ακινήτων (International Monetary Fund, 2009c). Με αυτόν τον τρόπο η ανταγωνιστικότητα της

χώρας χειροτέρευσε απειλώντας έτσι τη μεσοπρόθεσμη ανάπτυξη της Κύπρου και τη βιωσιμότητά της.

3.6 Η οικονομική κρίση της Ισπανίας

Στην περίπτωση της Ισπανίας η οικονομική κρίση που προέκυψε είχε σαν αποτέλεσμα κατά κύριο λόγο να αναδειχθούν οι αδυναμίες της εγχώριας οικονομίας, με άλλα λόγια τα ευαίσθητα σημεία της (Ortega και Peñalosa, 2012). Προτού εμφανιστεί η οικονομική κρίση του 2008 το έδαφος προετοιμάστηκε από τον κατασκευαστικό τομέα, ο οποίος και αποτέλεσε τη βάση για την εκδήλωση αυτής σε εκείνο το στάδιο. Ο λόγος για τον οποίο συνέβη αυτό ήταν η αλόγιστη προσφορά φτηνών τραπεζικών δανείων για τη δημιουργία εργασιών που προσφέρονταν στους μετανάστες (Éltetó, 2011). Το 2008 όμως ήταν η χρονιά που οδήγησε στον όλεθρο την ισπανική οικονομία και την έφεραν στο σημείο να αναζητήσει οικονομική βοήθεια από εξωτερικούς φορείς.

Για την Ισπανία η οικονομική κρίση που ξεκίνησε να βιώνει το 2008 ήταν η χειρότερη οικονομική κρίση που βίωσε τα τελευταία πενήντα χρόνια (Rahman, Galván και Martínez, 2017). Η αιτία που εμφανίστηκε η συγκεκριμένη κρίση στην Ισπανία ήταν το σπάσιμο της φούσκας που είχε δημιουργηθεί γύρω από τα ακίνητα. Ως αιτία μπορεί επίσης να καταγραφεί και η δημιουργία υψηλού χρέους μαζί με την εξαιρετικά έντονη άνοδο του ελλείμματος που σημειώθηκε τότε, όπως επίσης και η οικονομική κρίση σε κυβερνητικούς και επιχειρηματικούς φορείς. Κρίση οικονομικής φύσεως είχαν και τα νοικοκυριά της Ισπανίας, των οποίων η κατάσταση επέτεινε το πρόβλημα της οικονομίας. Η ανεργία μάλιστα της Ισπανίας το 2012 έφτασε να ξεπεράσει το 25% κάτι που όπως φαίνεται είναι ιδιαίτερα άσχημο και δεν προοιωνίζει κάτι θετικό για την οικονομία της συγκεκριμένης χώρας. Επιπλέον, ως κορωνίδα των αιτιών που οδήγησαν στην οικονομική κρίση ήταν η πτώση που σημείωσε το ΑΕΠ της Ισπανίας από το 2008.

Τα αποτελέσματα που προέκυψαν από αυτό ήταν η πτώση της αγοράς των ακινήτων, η αύξηση της ανεργίας, η εξάρτηση από τις ξένες οικονομίες προκειμένου να μπορέσει να επιβιώσει η ισπανική οικονομία. Στη δημιουργία των αποτελεσμάτων

που προέκυψαν εξαιτίας της οικονομικής κρίσης συνέβαλε σε τεράστιο βαθμό η εσωτερική κατάσταση της ίδιας της χώρας καθώς είχαν ήδη δημιουργηθεί ανισορροπίες στο εσωτερικό της στον τραπεζικό και τον στεγαστικό τομέα κατά κύριο λόγο (Rahman, Galván και Martínez, 2017). Συνεπώς η οικονομία της Ισπανίας είχε επηρεαστεί από τις ενέργειες της Κυβέρνησης της ίδιας της χώρας, αλλά και από τις αποφάσεις που είχαν ληφθεί σε επίπεδο τραπεζών, επιχειρήσεων και νοικοκυριών.

3.7 Η οικονομική κατάσταση της Ιρλανδίας πριν την οικονομική κρίση του 2008

Η Ιρλανδία αποτελεί μια από τις χώρες που πριν το 2008 είχε κατορθώσει να αναπτυχθεί εξαιρετικά, ειδικά στον τραπεζικό τομέα. Λόγω της δομής που είχε πλέον το τραπεζικό σύστημα της συγκεκριμένης χώρας η οικονομία κατέληξε να εκτεθεί υπερβολικά στον τομέα των ακινήτων (Bergin, FitzGerald, Kearney και O'Sullivan, 2011). Το αποτέλεσμα σε αυτή την περίπτωση ήταν να συρρικνωθεί πολύ έντονα η διαδικασία της παραγωγής και να προκύψει μια τεράστια οικονομική κρίση. Πέραν αυτών των αποτελεσμάτων όμως η κατάσταση όπως είχε διαμορφωθεί στο παρελθόν είχε σαν αποτέλεσμα να καταρρεύσει η οικονομική δραστηριότητα, να αυξηθούν τα επίπεδα της ανεργίας, ενώ τα επίπεδα του κατά κεφαλήν εισοδήματος μειώθηκαν σημαντικά. Μάλιστα στα τέλη του 2007 κατέληξαν να φτάσουν στα επίπεδα του 2000 κάτι που δείχνει πως η οικονομία αναγκάστηκε να υποχωρήσει και να φτάσει στα επίπεδα της προηγούμενης δεκαετίας.

Το γεγονός πως η Ιρλανδία αντιμετώπισε την οικονομική κρίση το 2008 είναι σημαντικό από μόνο του σαν γεγονός, όμως τονίζεται ακόμη περισσότερο η σημασία του αν ληφθεί υπόψη το γεγονός πως πρόκειται για μια χώρα, η οποία είχε εκατό χρόνια να αντιμετωπίσει οικονομική κρίση (Honohan, 2008). Παρ' όλα αυτά όμως το εύθραυστο και υπερβολικά εκτεταμένο πιστωτικό περιβάλλον που είχε δημιουργηθεί, συν το γεγονός πως η αγορά των περιουσιακών στοιχείων είχε υπερεκτιμηθεί και τα ρυθμιστικά συστήματα παρείχαν πολλές διευκολύνσεις δείχνουν πως η οικονομία της Ιρλανδίας είχε γίνει πλέον ευάλωτη απέναντι στα κύματα κλονισμού που είχαν δημιουργηθεί (Centoze, 2014).

Στην περίπτωση της ιρλανδικής οικονομίας ο τραπεζικός κλάδος είχε αναπτυχθεί τόσο πολύ που τελικά αποτέλεσε πρόβλημα. Αυτό έγινε επειδή από τις τράπεζες εφαρμόζονταν επιθετικές πιστωτικές πολιτικές και οι αγορές των ακινήτων είχαν υπερεκτιμηθεί (Ekholdt Christensen, 2011). Από τις ενέργειες αυτές οι επενδυτές άρχισαν να χάνουν την εμπιστοσύνη τους απέναντι στη συγκεκριμένη οικονομία με αποτέλεσμα αυτή να είναι ευάλωτη απέναντι στο οικονομικό σύστημα που είχε δημιουργηθεί. Εκτιμώντας ωστόσο την οικονομική κρίση της Ιρλανδίας φαίνεται πως αυτή έχει πολλά κοινά με την ελληνική οικονομική κρίση καθώς το πρόβλημα ξεκίνησε αρχικά από τις τράπεζες που ακολουθούσαν ριψοκίνδυνες πολιτικές, ενώ οι φορείς που λειτουργούσαν ως οικονομικοί ρυθμιστές απέτυχαν να επιβλέψουν αποτελεσματικά αυτές τις πρακτικές που ακολουθούνταν (O'Sullivan και Kennedy, 2010).

Σύμφωνα με τους Connor, Flavin και O'Kelly (2010) η ιρλανδική οικονομική κρίση χαρακτηρίζεται από υπερβολική κεφαλαιακή ευημερία, παράλογη ευφορία, ρυθμιστική απερισκεψία και ηθικούς κινδύνους. Όλα αυτά αποτελούν επίσης τους λόγους για τους οποίους έχει καταλήξει να γίνει αυτή η σημαντική αλλαγή στον τρόπο λειτουργίας αυτής της οικονομίας. Επιπλέον από τα χαρακτηριστικά της φαίνεται πως ενώ ήταν μια οικονομική κρίση που θα μπορούσε να αποφευχθεί αυτό δεν έγινε εξαιτίας του συστήματος που είχε δημιουργηθεί και τελικά ώθησε τη χώρα να ζητήσει οικονομική υποστήριξη από το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4

ΤΟ ΔΝΤ ΚΑΙ Η ΠΑΓΚΟΣΜΙΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΡΙΣΗ 2008-2018

Από το 2008 κι έπειτα η παγκόσμια οικονομία άρχισε να βιώνει μια έντονη οικονομική αναταραχή που εκδηλώθηκε με διαφορετικό τρόπο σε κάθε χώρα καθώς τα χαρακτηριστικά της κάθε χώρας είναι διαφορετικά, αλλά και επειδή η κατάσταση της καθεμιάς από αυτές είναι διαφορετική. Η κατάσταση στην οποία βρισκόταν κάθε χώρα διέφερε αναλόγως του τρόπου με τον οποίο είχε λειτουργήσει στο παρελθόν, αλλά και αναλόγως των δυνατοτήτων της. Για να μπορέσει να αντιμετωπιστεί η κατάσταση στην οποία είχε περιέλθει η οικονομία των χωρών χρειάστηκε να επέμβει το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο προκειμένου να μπορέσει να επαναφέρει την ισορροπία στην εγχώρια οικονομία.

Ο ρόλος του Ταμείου για την αντιμετώπιση της οικονομικής κρίσης που εκδηλώθηκε σε παγκόσμια κλίμακα διέφερε αναλόγως της καταστάσεως, αλλά και των χαρακτηριστικών που είχε η κάθε χώρα. Εξαιτίας αυτών των χαρακτηριστικών τα μέτρα που χρειάστηκε να ληφθούν από το ΔΝΤ για να μπορέσουν να στηριχθούν οι χώρες που παρουσίασαν από το 2008 κι έπειτα μια ιδιαίτερα έντονη οικονομική αδυναμία ήταν διαφορετικά, αλλά είχαν τον ίδιο ακριβώς στόχο. Την επαναφορά της ισορροπίας στις χώρες αυτές, την εξασφάλιση της παγκόσμιας οικονομικής σταθερότητας και την εξάλειψη των παραγόντων που δημιουργούσαν την ανισορροπία στις οικονομίες τους. Στη συνέχεια του κεφαλαίου αυτού εξετάζονται η Ισλανδία, η Πορτογαλία, η Ελλάδα, η Κύπρος, η Ισπανία και η Ιρλανδία σχετικά με τα μέτρα που χρειάστηκε να ληφθούν προκειμένου να βελτιωθεί η οικονομική τους κατάσταση.

4.1 Ο ρόλος του ΔΝΤ στην παγκόσμια οικονομική κρίση

Το ΔΝΤ λόγω των στόχων που έχει όπως είναι η διατήρηση της οικονομικής ισορροπίας στις χώρες, η διατήρηση της νομισματικής σταθερότητας και διάφορα άλλα σχετικά θέματα (Πανηγυράκης, 2013) ήταν αναμενόμενο να αναλάβει δράση και να προσπαθήσει να βοηθήσει τις χώρες που είχαν οικονομική ανάγκη. Για να μπορέσει να αντιμετωπιστεί η παγκόσμια οικονομική κρίση το ΔΝΤ χρειάστηκε να συνεργαστεί με τις Κυβερνήσεις των χωρών που προσέτρεξαν σε αυτό ζητώντας βοήθεια. Ο ρόλος του ΔΝΤ στα πλαίσια της παγκόσμιας οικονομικής κρίσης ήταν αυτός του ρυθμιστή και του συνεργάτη για τη δημιουργία μέτρων που θα μπορούσαν να επαναφέρουν σε μια ισορροπία την οικονομική κατάσταση.

Για κάθε χώρα ωστόσο έπρεπε να εξεταστούν και να ληφθούν υπόψη οι επιρροές που είχε μπορέσει να ασκήσει η κρίση στο εσωτερικό της κάθε χώρας, να εξεταστούν επίσης οι συνέπειες που είχαν προκύψει εκεί και το σημαντικότερο ήταν να εντοπιστεί η ρίζα του προβλήματος που υπήρχε και οδήγησε στην εμφάνιση της κρίσης. Ουσιαστικά το ΔΝΤ κατά τη διάρκεια της οικονομικής κρίσης που βίωσαν οι διάφορες χώρες ήταν υπεύθυνο για την προσφορά κεφαλαίων που θα διατίθονταν ώστε να επανέλθει η κεφαλαιακή ισορροπία και να διατηρηθεί η βιωσιμότητα της χώρας, η ανταγωνιστικότητα της οικονομίας της και το ύψος του χρέους που είχε σημειωθεί.

Ο ρόλος του ΔΝΤ στην παγκόσμια οικονομική κρίση ήταν να επαναφέρει την ανταγωνιστικότητα της κάθε χώρας σε επίπεδα που θα εξασφάλιζαν την βιωσιμότητα της ίδιας της εγχώριας οικονομίας εκάστης χώρας. Για να μπορέσει να επιτύχει το στόχο του ο συγκεκριμένος οργανισμός είναι υπεύθυνος για την προσφορά κεφαλαίων που θα χρησιμοποιούνταν γι' αυτούς τους λόγους και το σχεδιασμό μέτρων που θα στόχευαν στην επαναφορά της οικονομίας σε επίπεδα βιωσιμότητας και ανταγωνιστικότητας.

4.2 Τα μέτρα που επέβαλε το ΔΝΤ στις οικονομικά αδύναμες χώρες

Προκειμένου να μπορέσει το Ταμείο να βοηθήσει τις χώρες που αντιμετώπιζαν οικονομικά προβλήματα αναγκάστηκε να εφαρμόσει κάποια συγκεκριμένα προγράμματα, ώστε να μπορέσει να επανέλθει η οικονομική ισορροπία. Σε κάθε χώρα φυσικά το πρόγραμμα που ακολουθήθηκε ήταν διαφορετικό, καθώς και οι δυνατότητες της κάθε χώρας είναι διαφορετικές και, όπως προαναφέρθηκε στο δεύτερο κεφάλαιο, ένα πρόγραμμα του ΔΝΤ στηρίζεται στις δυνατότητες της εγχώριας οικονομίας προκειμένου να μπορέσει να σχεδιαστεί, να εφαρμοστεί και να ολοκληρωθεί με επιτυχία. Στη συνέχεια μελετώνται τα προγράμματα που εφαρμόστηκαν για τις χώρες που μελετήθηκαν στο τρίτο κεφάλαιο και βίωσαν την οικονομική κρίση του 2008 με τέτοιο τρόπο που τις ώθησε να αναζητήσουν οικονομική στήριξη στο ΔΝΤ προκειμένου να επιβιώσουν οικονομικά.

4.2.1 Ισλανδία και ΔΝΤ

Η περίπτωση της Ισλανδίας είναι ιδιαίτερη για το ΔΝΤ καθώς από το 2008 που χρειάστηκε να αιτηθεί οικονομικής ενίσχυσης κατόρθωσε να ολοκληρώσει το πρόγραμμά της το 2011 αποτελώντας την πρώτη χώρα που κατόρθωσε να ολοκληρώσει το πρόγραμμά της (Iceland's application for membership of the EU, 2011). Αντιλαμβανόμενη την οικονομική κατάσταση στην οποία βρισκόταν η Ισλανδία το 2008 έκανε αίτηση για πακέτο οικονομικής βοήθειας από το ΔΝΤ, η οποία εγκρίθηκε στις 19 Νοεμβρίου 2008 (Jackson, 2008). Το πρόγραμμα που σχεδιάστηκε για την Ισλανδία αφορούσε το δανεισμό 6 δισεκατομμυρίων δολλαρίων από τα οποία τα 2,1 δις προέρχονταν από το ΔΝΤ. Από τα έξι δις που επρόκειτο να λάβει η Ισλανδία τα 2,5 προήλθαν από τις χώρες Φινλανδία, Δανία, Σουηδία και Νορβηγία.

Τα αντικείμενα του προγράμματος που σχεδιάστηκε για την Ισλανδία αφορούσαν την οικονομική σταθερότητα, την τροποποίηση των κρατικών εξόδων που

πραγματοποιούνταν προκειμένου να διασφαλιστεί η οικονομική ευημερία όσων αφορά τις δαπάνες που πραγματοποιούνταν ώστε να μετριαστεί ο αντίκτυπος της ύφεσης που είχε προκύψει, η αναδιάρθρωση του οικονομικού συστήματος, η μελέτη και η αντιμετώπιση των χρεών που είχαν τόσο τα νοικοκυριά, όσο και οι επιχειρήσεις, η αποκατάσταση της εμπιστοσύνης απέναντι στην ισλανδική οικονομία και η διασφάλιση της οικονομικής σταθερότητας (Iceland's application for membership of the EU, 2011). Για να μπορέσει να ολοκληρωθεί το πρόγραμμα για καθένα από αυτά τα αντικείμενα λήφθηκαν συγκεκριμένα μέτρα που προσπαθούσαν να επιλύσουν το πρόβλημα.

Τα αποτελέσματα που προέκυψαν ήταν να μειωθεί η ανεργία στο ελάχιστον, σε σχέση με το ύψος που είχε φτάσει το 2008. Το χρέος που είχαν δημιουργήσει σπίτια και επιχειρήσεις προκειμένου να διευθετηθεί και να αρχίσει να μειώνεται έγιναν συμφωνίες προκειμένου να αποπληρωθεί. Με τις συμφωνίες αυτές προσφέρονταν κάποιες διευκολύνσεις προκειμένου να μπορέσει να γίνει ευκολότερη η διαδικασία για τους οφειλέτες. Όσο για την αξιοπιστία του τραπεζικού συστήματος που εφαρμοζόταν εντός της ισλανδικής επικράτειας η λύση ήταν η δημιουργία καινούριων τραπεζών που θα λειτουργούσαν με καινούριο καθεστώς λειτουργίας, αλλά και εποπτεία ταυτόχρονα. Σε αυτό βοήθησε και η αναθεώρηση των κανόνων που υπήρχαν και ίσχυαν και του τρόπου με τον οποίο ασκούνταν η εποπτεία.

4.2.2 Η είσοδος της Πορτογαλίας στο ΔΝΤ

Η Πορτογαλία από τη στιγμή που ξεκίνησε η οικονομική κρίση του 2008 έκανε την είσοδό της στο ΔΝΤ το Μάιο του 2011 ζητώντας οικονομική ενίσχυση προκειμένου να μπορέσει να συνεχίσει τη λειτουργία της (Eichenbaum, Rebelo και Resende, 2017). Το πρόγραμμα που σχεδιάστηκε για την Πορτογαλία είχε τριετή διάρκεια και σχεδιάστηκε τόσο σε συνεργασία ανάμεσα στο ΔΝΤ και την Πορτογαλία, όσο και με τη συμβολή της Ευρωπαϊκής Γενικής Τράπεζας, της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και της Ευρωπαϊκής Μερίδας για τη χρηματοδότηση που θα προερχόταν από το Ευρωπαϊκό Ταμείο Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας και τον Ευρωπαϊκό Μηχανισμό Οικονομικής Στήριξης.

Ο στόχος του προγράμματος που προσπάθησε να ακολουθήσει η Πορτογαλία ήταν η σταθερότητα του οικονομικού τομέα και η αντιστάθμιση της πιστωτικής κρίσης που υπήρχε τότε και είχε δημιουργηθεί μετά την κατάρρευση της Lehman Brothers (Pedroso, 2014). Το πρόγραμμα που σχεδιάστηκε είχε σαν στόχο να προσφέρει στην πορτογαλική οικονομία 78 δις ευρώ, ήτοι 116 δισεκατομμύρια δολάρια. Ταυτόχρονα τα μέτρα που επιβλήθηκαν υιοθέτησαν τη λιτότητα μέσα στη χώρα, εφαρμόστηκαν διάφορες διαρθρωτικές μεταρρυθμίσεις και σε γενικές γραμμές το πρόγραμμα συνολικά χαρακτηρίστηκε ως επώδυνο, παρά το γεγονός ότι επέφερε πλεονεκτήματα όπως ήταν η ανάκτηση της αξιοπιστίας και η είσοδος στις διεθνείς αγορές σε σύντομο χρονικό διάστημα (Gurnani, 2016).

Τα πραγματικά αποτελέσματα που προέκυψαν από την εφαρμογή του προγράμματος για την ανάκαμψη της πορτογαλικής οικονομίας ήταν η αληθινή ανάπτυξη του ΑΕΠ το διάστημα 2008 – 2010, η οποία το 2009 είχε μειωθεί, αλλά αυξήθηκε ξανά την επόμενη χρονιά, το 2010, ξεπερνώντας το ύψος που είχε το 2008 (Lin, Edvinsson, Chen και Beding, 2014). Το γενικό κυβερνητικό χρέος αυξήθηκε, όπως επίσης και το ποσοστό της ανεργίας εκείνα τα χρόνια. Ο δείκτης του πληθωρισμού των τιμών καταναλωτή ωστόσο φαίνεται να μην ακολουθεί μια μοναδική και συγκεκριμένη πορεία καθώς από το 2008 – 2009 η πορεία του ήταν καθοδική, κάτι που δείχνει πως μειώθηκε και βελτιώθηκε η οικονομική κατάσταση στο συγκεκριμένο τομέα, όμως το αμέσως επόμενο χρονικό διάστημα (2009-2010) σημειώθηκε άνοδος στο συγκεκριμένο δείκτη.

Από τη στιγμή που ολοκληρώθηκε το πρόγραμμα αναμενόταν πως θα σημειωθεί υψηλότερο πραγματικό ΑΕΠ (Eichenbaum, Rebelo και Resende, 2017). Παρ' όλες τις προσπάθειες όμως το πρόγραμμα χαρακτηρίστηκε ως παράλογα ακριβές κάτι που επέφερε την καταστροφή της αξιοπιστίας του ίδιου του προγράμματος. Ένας λόγος για τον οποίο συνέβη αυτό ήταν η υπερεκτίμηση της βελτίωσης της χρηματοοικονομικής κατάστασης εντός της Πορτογαλίας. Γενικά τα αποτελέσματα των ενεργειών που αποφασίστηκαν στο συγκεκριμένο πρόγραμμα δεν ήταν ευνοϊκά για την ίδια τη χώρα, κάτι που φάνηκε και κατά τη διάρκεια πραγματοποίησής του, αλλά και από τις αντιδράσεις που υπήρχαν. Ένας πιθανός λόγος για τον οποίο συνέβη αυτό είναι το γεγονός πως το ΔΝΤ δεν έδωσε την κατάλληλη προσοχή στην πιθανότητα μιας επώδυνης και ξαφνικής διακοπής στη ροή των κεφαλαίων προς την Πορτογαλία, ούτε όμως και στο ρόλο του δανεισμού στον ιδιωτικό τομέα που

κατέστησε ευάλωτη τη χώρα στην ξαφνική αυτή διακοπή (Eichenbaum, Rebelo και Resende, 2016).

Η ξαφνική αυτή διακοπή στη ροή κεφαλαίων σε συνδυασμό με το ρόλο που είχε ο δανεισμός στον ιδιωτικό τομέα να μεν κατέστησε τη χώρα ευάλωτη στην ξαφνική διακοπή, από την άλλη πλευρά όμως είχε σαν αποτέλεσμα να αλλάξει και ο ρόλος του προγράμματος που ακολουθούνταν. Το θετικό αποτέλεσμα από την πραγματοποίηση του προγράμματος που σχεδιάστηκε σε συνεργασία με το ΔΝΤ ήταν η αποκατάσταση της πρόσβασης στις παγκόσμιες κεφαλαιακές αγορές, όμως το αρνητικό ήταν η ευάλωτη βιωσιμότητα του κυβερνητικού χρέους (Eichenbaum, Rebelo και Resende, 2016). Στην περίπτωση της Πορτογαλίας σύμφωνα με μια εκτίμηση μια πιθανή λύση μπορεί να είναι η διατήρηση της πίεσης προς τις τράπεζες προκειμένου να δυναμώσουν τη ριζοκίνδυνη διαχείριση που υπάρχει και την εταιρική κυβέρνηση επίσης (International Monetary Fund, 2018b)

4.2.3 Το οικονομικό πακέτο στήριξης της Ελλάδος

Προκειμένου να μπορέσει να ορθοποδήσει η ελληνική οικονομία και να αλλάξει ο τρόπος με τον οποίο λειτουργεί τώρα, ο οποίος είναι αναποτελεσματικός και οδηγεί την οικονομία προς την αντίθετη κατεύθυνση είναι απαραίτητη η δημιουργία μιας συνεκτικής οικονομικής ρύθμισης που θα εξασφαλίζει στις τράπεζες ένα ανταγωνιστικό περιβάλλον, στενή εγχώρια και διασυνοριακή ταυτόχρονα εποπτεία και συνεργασία. Για τη δημιουργία ενός τέτοιου συστήματος – προγράμματος είναι απαραίτητη η συνεργασία των αρχών με τους κοινωνικούς εταίρους προκειμένου να δημιουργηθεί μια τριμερής προσέγγιση που θα έχει σαν βάση της το διάλογο, ώστε να εξετάζονται πραγματικά οι δυνατότητες της ελληνικής οικονομίας να ανταποκριθεί στο πρόγραμμα που έχει σχεδιαστεί, στη διαφάνεια των καθηκόντων και των βαρών και στην αντιμετώπιση σοβαρών προβλημάτων ανταγωνισμού που μπορεί να εμφανιστούν κάποια μελλοντική στιγμή. (European Department, 2009)

Οι στόχοι που τέθηκαν με το συγκεκριμένο πρόγραμμα για την ανόρθωση της ελληνικής οικονομίας, από το 2008 που εμφανίστηκε η οικονομική κρίση κι έπειτα, ήταν η αύξηση της ανταγωνιστικότητας και η εμφάνιση της προόδου που γίνεται

στην ιδιωτικοποίηση των κρατικών επιχειρήσεων, ο περιορισμός της πολιτικής εσόδων του δημόσιου τομέα, η δημιουργία ενεργών πολιτικών αγοράς εργασίας και η υλοποίηση διευθυντικών υπηρεσιών της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Οικονομικά η βοήθεια που αποφασίστηκε να προσφερθεί στην Ελλάδα το Νοέμβριο του 2008, όταν και κατέφυγε στο ΔΝΤ για βοήθεια ανερχόταν στα 28 δις ευρώ, από τα οποία 5 δισεκατομμύρια προσφέρθηκαν με τη μορφή κεφαλαίων και πάνω από 23 δισεκατομμύρια είχαν τη μορφή δανειακών κεφαλαίων (International Monetary Fund, 2009a). Ο στόχος του προγράμματος που δημιουργήθηκε και του οικονομικού πακέτου στήριξης που προσφέρθηκε ήταν η ενδυνάμωση της οικονομικής σταθερότητας των τραπεζών που για να μπορέσει να δημιουργηθεί ένα πλαίσιο ασφαλείας και μια διασυνοριακή επικοινωνία. Ειδικά το πλαίσιο ασφαλείας που προσπαθεί να δημιουργηθεί μέσα από το συγκεκριμένο πρόγραμμα επιλέγεται προκειμένου να μπορέσει να δημιουργηθεί μεγαλύτερου βαθμού ελαστικότητα στον τομέα των τραπεζών.

Η αρχή της κρίσης σε κάποιες περιπτώσεις θεωρείται πως ήταν τα τέλη του 2009, οπότε και άρχισαν να γίνονται ακόμη πιο έντονα τα προβλήματα στην εγχώρια οικονομία (Gibson, Hall και Tavlas, 2013). Το πρόγραμμα της Ελλάδας εγκρίθηκε από την Ελληνική Κυβέρνηση και τους επίσημους ηγέτες, το ΔΝΤ, την Ευρωπαϊκή Επιτροπή και την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα. Το πρώτο πρόγραμμα ωστόσο που δημιουργήθηκε δεν ήταν αρκετό για να μπορέσει να επανέλθει η ελληνική οικονομία σε μια αποδεκτή ισορροπία. Για το λόγο αυτό στην Ελλάδα εφαρμόστηκαν τρία προγράμματα οικονομικής αναδιάρθρωσης (Mavridis, 2018). Όσα προγράμματα όμως κι αν έχουν προσπαθεί να εφαρμοστούν τα τελευταία χρόνια δεν έχει κατορθώσει να δημιουργηθεί οικονομική σταθερότητα.

Επιπλέον για την ελληνική κοινωνία τα αποτελέσματα είναι συνταρακτικά καθώς οι κρατικές μετρήσεις που πραγματοποιούνται δείχνουν πως έχει σημειωθεί αύξηση στην ανεργία, στη μετανάστευση, στη φτώχεια και τον αποκλεισμό, πιθανόν οικονομικής φύσεως, ειδικά στους νέους ανθρώπους. Επιπλέον, βασικοί εθνικοί και οικονομικοί, αλλά και κοινωνικοί δείκτες παρουσιάζουν μια κατάσταση χειρότερη σε σημαντικό βαθμό (Mavridis, 2018). Συνολικά για την πραγματοποίηση των τριών αυτών προγραμμάτων έχουν δοθεί από το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο 110 δισεκατομμύρια ευρώ υπό μορφή πακέτου διάσωσης.

Η περίπτωση της Ελλάδας όμως είναι ιδιαίτερη όχι μόνο λόγω του πολιτικού και κοινωνικού παρασκηνίου που είχε δημιουργηθεί, αλλά και επειδή μέσα από τα μέτρα που προσπαθούσαν να εφαρμοστούν τελικά το αποτέλεσμα ήταν το αντίθετο. Τα μέτρα που λήφθηκαν όχι μόνο δεν οδήγησαν σε οικονομική ανάπτυξη, αλλά ούτε η ανταγωνιστικότητα της χώρας αυξήθηκε, ούτε λύθηκε κανένα από τα προβλήματα που εξ αρχής οδήγησαν το ΔΝΤ να επέμβει προσπαθώντας να εξισορροπήσει την ελληνική οικονομία.

4.2.4 Το οικονομικό πρόγραμμα που εφαρμόστηκε στην Κύπρο από το ΔΝΤ

Η Κύπρος από τη δική της πλευρά άργησε να υπογράψει τη σχετική συμφωνία για το πρόγραμμα που θα εφαρμόζε προκειμένου να μπορέσει να επαναφέρει την ισορροπία της, αλλά σε σύντομο χρονικό διάστημα ακολούθησε τις απαιτήσεις αυτού και μπόρεσε να αντιμετωπίσει τους περιορισμούς της δημοσιονομικής πολιτικής που αναφέροντας σε αυτό (Hardavelis και Gkionis, 2016). Στο πρόγραμμα που σχεδιάστηκε για την Κύπρο το κεφάλαιο που τελικά προσφέρθηκε έφτανε σχεδόν το ένα δισεκατομμύριο ευρώ και τον Ιανουάριο του 2016 αποφασίστηκε η εκταμίευση μιας δόσης που έφτανε τα 126,3 εκατομμύρια ευρώ (International Monetary Fund, 2016).

Από τη στιγμή που ολοκλήρωσε το πρόγραμμά της η Κύπρος αποτελεί ένα λαμπρό παράδειγμα καθώς μπόρεσε να παραμείνει συγκριτικά ανταγωνιστική και έχει πλέον τη δυνατότητα να εστιάσει στη μακροπρόθεσμη στρατηγική που θα ακολουθήσει προκειμένου να αναπτυχθεί (Hardavelis και Gkionis, 2016). Το σημαντικό είναι σε αυτή την περίπτωση πως έχει κατορθώσει να χάσει μόνο το 5% του εισοδήματος που είχε προτού εμφανιστεί η τραπεζική της κρίση. Ωστόσο έχει ακόμη κάποιες ενέργειες που πρέπει να γίνουν οπωσδήποτε προκειμένου να μπορέσει να επανέλθει και να είναι δυνατή οικονομικά. Στον οικονομικό τομέα είναι αδύναμη ως οικονομία εξαιτίας των ασυνήθιστα υψηλών δανείων που έχει προσφέρει και τα οποία δε της αποφέρουν κάποιο κέρδος, ενώ την ίδια στιγμή έχει ασυνήθιστα χαμηλό δείκτη επένδυσης στο ΑΕΠ της.

Η επανόρθωση της κυπριακής οικονομίας οφείλεται κατά κύριο στον τουρισμό, τον κατασκευαστικό τομέα και τις επαγγελματικές υπηρεσίες (International Monetary Fund, 2018c). Από αυτό φαίνεται πως η οικονομία της Κύπρου όχι μόνο ήταν μια περίπτωση ενός πετυχημένου προγράμματος που δημιουργήθηκε έχοντας εκτιμήσει σωστά τις δυνατότητες του νησιού, αλλά και πως τέθηκαν οι βάσεις για μεταγενέστερη ανάπτυξη σε οικονομικό επίπεδο σε βάθος χρόνου καθώς μπόρεσαν να σχεδιαστούν και να εφαρμοστούν λύσεις που θα έδιναν ώθηση στην εγχώρια οικονομία και θα διαρκούσαν σε βάθος χρόνου.

4.2.5 Η Ισπανία και το ΔΝΤ

Στην περίπτωση της Ισπανίας τα μέτρα που έπρεπε να ληφθούν προκειμένου να μπορέσει να επιλυθεί το πρόβλημα της οικονομικής κρίσης χωρίζονταν σε δύο επίπεδα, όπου το πρώτο ήταν εθνικό και το δεύτερο ευρωπαϊκό (Rahman, Galván και Martínez, 2017). Σε εθνικό επίπεδο οι μεταρρυθμίσεις που εφαρμόστηκαν τις χρονιές 2015-2016 θα πρέπει να συνεχίσουν να εφαρμόζονται, ενώ οι υπόλοιπες μεταρρυθμίσεις που έχουν σχεδιαστεί και αφορούν άλλους τομείς θα πρέπει να εφαρμοστούν. Οι αναδιαρθρώσεις των τραπεζών θα πρέπει να ολοκληρωθούν και να επανασχεδιαστεί ένα μοντέλο κρατικής οργάνωσης. Σε ευρωπαϊκό επίπεδο ωστόσο τα μέτρα που θα έπρεπε να ληφθούν προκειμένου να ορθοποδήσει η ισπανική οικονομία είναι η προώθηση λύσεων που θα συμβάλουν στην εξάλειψη θεμελιωδών προβλημάτων της ευρωζώνης όπως είναι οι περιορισμοί παρέμβαση στην Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα και η έλλειψη δημοσιονομικής ενοποίησης.

Συνεπώς τα ευρωπαϊκά μέτρα που θα πρέπει να εφαρμοστούν για να αντιμετωπιστεί η κρίση στην Ισπανία θα πρέπει να σχεδιαστεί ένα πρόγραμμα που θα προσφέρει κατά κύριο λόγο δυνατότητες άσκησης εποπτικού ελέγχου στον τρόπο λειτουργίας της Ισπανικής Κυβέρνησης (Rahman, Galván και Martínez, 2017). Για να μπορέσει να επιλυθεί η οικονομική κρίση στην Ισπανία χρειάστηκε να ληφθούν μέτρα λιτότητας λόγω της μεγάλης ανεργίας που είχε παρουσιαστεί και παράλληλα η ανάγκη για βαθιές μεταρρυθμίσεις επανεμφανίστηκε απαλλαγμένη από περιορισμούς που υπήρχαν και ίσχυαν μέχρι τότε.

Από την Ισπανική Κυβέρνηση και τους Ευρωπαϊκούς Μηχανισμούς Στήριξης τα μέτρα που προωθήθηκαν και προσπάθησαν να εφαρμοστούν προκειμένου να επιλυθεί το πρόβλημα της οικονομικής κρίσης που είχε εμφανιστεί στη χώρα είχαν σαν στόχο την αντιμετώπιση του μεγαλύτερου προβλήματος που αντιμετώπιζε η χώρα, το οποίο ήταν η υψηλή ανεργία. Για να μπορέσει να επιλυθεί το συγκεκριμένο πρόβλημα λήφθηκαν μέτρα λιτότητας, τα οποία όμως όπως φάνηκε στη συνέχεια δεν ήταν αποτελεσματικά καθώς δε μπόρεσαν να ισορροπήσουν την οικονομία της χώρας (Rosnick και Weisbrot, 2015).

Παρά τις προσπάθειες που έγιναν από το ΔΝΤ και από τους άλλους οργανισμούς προκειμένου να μπορέσει να επανέλθει η ισπανική οικονομία σε ρυθμούς ισορροπίας η κατάσταση αυτής ώθησε ακόμη και τους παγκόσμιους επενδυτές να αναρωτηθούν για την αποτελεσματικότητα των μέτρων που είχαν εφαρμοστεί, συγκεκριμένα τη φερεγγυότητα του τραπεζικού και του κυβερνητικού τομέα (Suarez, 2010). Παρά τα μέτρα που λήφθηκαν επίσης για την Ισπανία ένα συμπέρασμα που προέκυψε ήταν η ατελής προσαρμογή, εξαιτίας της οποίας η οικονομική ανάκαμψη γίνεται δυσκολότερη (Carballo-Cruz, 2011). Η ατελής προσαρμογή ωστόσο έχει υποσκαφθεί από την ανεργία και τις οικονομικές υποχρεώσεις που έχει η χώρα, εξαιτίας των οποίων έχει καθυστερήσει και η ανάκαμψή της. Για την επαναφορά της ισορροπίας σε μια οικονομία είναι απαραίτητη και η ανταγωνιστικότητα της ίδιας της χώρας, κάτι που αποτελεί και στόχο του Ταμείου. Στην περίπτωση της Ισπανίας η ανταγωνιστικότητα είναι απαραίτητη προκειμένου να μπορέσει να ανακάμψει ο τραπεζικός τομέας και να ξεκινήσει η αντιμετώπιση της κρίσης (Monter, 2012).

4.2.6 Το ΔΝΤ στην Ιρλανδία

Η οικονομική κρίση που σημειώθηκε στην Ιρλανδία ήταν ιδιαίτερα έντονη με αποτέλεσμα να χρειαστεί να απευθυνθεί η χώρα στο Διεθνές Νομισματικό Ταμείο προκειμένου να αντιμετωπίσει το πρόβλημα που είχε προκύψει και να μπορέσει επίσης να στηριχθεί ξανά στις δικές της δυνάμεις. Όμως προκειμένου να γίνει αυτό έπρεπε να γίνουν σημαντικές αλλαγές στο τραπεζικό σύστημα, αλλά και γενικά στον τρόπο με τον οποίο λειτουργούσαν και οι σχετικοί ρυθμιστικοί φορείς. Έτσι το

πρόγραμμα που σχεδιάστηκε για την Ιρλανδία όριζε πως η συγκεκριμένη χώρα θα λάμβανε οικονομική βοήθεια που θα έφτανε στα 85 δισεκατομμύρια ευρώ (Breen, 2012). Τα χρήματα αυτά αποφασίστηκε πως θα προσφέρονταν προκειμένου να μπορέσουν να αντιμετωπιστούν σημαντικά προβλήματα που υπήρχαν στον τραπεζικό τομέα, αλλά και στον τραπεζικό κανονισμό (Barnett, 2011).

Δεν επρόκειτο όμως να χρησιμοποιηθούν μόνο για το συγκεκριμένο λόγο καθώς υπήρχαν προβλήματα δημοσιοοικονομικού χαρακτήρα επίσης που έπρεπε να αντιμετωπιστούν. Οι στόχοι που προσπάθησαν να πραγματοποιηθούν ήταν επίσης η δομική αναδιαμόρφωση του συστήματος που υπήρχε και εφαρμοζόταν στην οικονομία και τον τραπεζικό τομέα (Barnett, 2011). Η κατάσταση της Ιρλανδίας ωστόσο δε θα είχε φτάσει σε αυτό το σημείο αν δεν υπήρχαν προβλήματα εμπειρογνομosύνης, κάτι στο οποίο παρατηρήθηκε σημαντική αδυναμία τόσο στον δημόσιο, όσο και στον τραπεζικό τομέα. Αυτό το πρόβλημα ήταν απαραίτητο να αντιμετωπιστεί και για το λόγο αυτό διατίθονταν σημαντικά κεφάλαια από το ΔΝΤ. Όμως έπρεπε επίσης να αλλάξουν οι ρυθμιστικοί κανόνες που υπήρχαν, οι αντίστοιχοι φορείς που θα έπρεπε να επιβλέπουν και να αποφεύγουν αυτά τα προβλήματα, όπως επίσης και να αντιμετωπιστούν οι ηθικοί κίνδυνοι που υπήρχαν ή δημιουργήθηκαν με το πέρασμα του χρόνου.

Επιπλέον, σημειώθηκε έλλειψη ανάληψης ευθυνών και αποτυχίες όποτε γινόντουσαν εταιρικά διακινδυνευμένες κινήσεις. Όλα αυτά τα προβλήματα ήταν απαραίτητο να αντιμετωπιστούν καθώς το οικονομικό πλαίσιο που είχε δημιουργηθεί ήταν πολύ επίφοβο και μπορούσε ανά πάσα στιγμή να δημιουργήσει καινούρια προβλήματα στην ιρλανδική οικονομία. Από την πλευρά της Ιρλανδίας το συγκεκριμένο πρόγραμμα ήταν απαραίτητο να ακολουθηθεί προκειμένου να λειτουργήσει όχι μόνο διορθωτικά, αλλά και διορθωτικά την ίδια στιγμή ώστε να μην υπάρξουν τα ίδια προβλήματα στο μέλλον.

Το χρονικό διάστημα 2014 – 2015 η κατάσταση της ιρλανδικής οικονομίας εκτιμήθηκε και από τα αποτελέσματα που προέκυψαν φάνηκε πως είχε σημειωθεί βελτίωση (IMF, 2015). Το πρόγραμμα που είχε σχεδιαστεί υλοποιήθηκε σε τεράστιο βαθμό οδηγώντας στη σταθεροποίηση του τραπεζικού κλάδου μειώνοντας ταυτόχρονα το μέγεθός του. Οι οικονομικές αναπτύξεις που επίσης σημειώθηκαν ήταν σε γενικές γραμμές οι αναμενόμενες, βάσει προγράμματος, παρά το γεγονός ότι οι εγχώριες απαιτήσεις ήταν χαμηλότερες από το προγραμματισμένο και η ανεργία

είχε παραμείνει σε υψηλά επίπεδα, εν μέσω ενός πολύ ανταγωνιστικού περιβάλλοντος. Σε γενικές γραμμές ωστόσο το πρόγραμμα που ακολουθήθηκε ήταν επιτυχές, συμπεριλαμβάνοντας το γεγονός πως η Ιρλανδία κατόρθωσε να εισέλθει ξανά στην αγορά με χαμηλά επιτόκια. Πρόκειται για άλλη μια θετική εξέλιξη καθώς σε σχέση με τις υπόλοιπες χώρες της ευρείας ευρωζώνης οι ενέργειες επιπέδου που πραγματοποίησε η Ιρλανδία της πρόσφεραν το σημαντικό πλεονέκτημα των χαμηλών επιτοκίων στις αγορές.

ΑΝΤΙ ΕΠΙΔΟΓΟΥ-ΡΟΛΟΣ ΤΟΥ ΔΝΤ ΣΤΗΝ ΠΑΓΚΟΣΜΙΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΡΙΣΗ 2008-2018

Από τη μελέτη που πραγματοποιήθηκε σχετικά με την Ισλανδία, την Πορτογαλία, την Ελλάδα, την Κύπρο, την Ισπανία και την Ιρλανδία φαίνεται πως τα μέτρα που χρειάστηκε να ληφθούν προκειμένου να αντιμετωπιστεί η οικονομική κρίση ήταν αποτελεσματικά μόνο για την Ισλανδία, την Κύπρο και την Ιρλανδία οι οποίες κατόρθωσαν να αντιμετωπίσουν τις οικονομικές τους κρίσεις με επιτυχία λαμβάνοντας τα απαραίτητα κεφάλαια και προβαίνοντας στις απαραίτητες μεταρρυθμίσεις ώστε να μην επαναληφθεί η κατάσταση της κρίσης που είχε δημιουργηθεί.

Η Ελλάδα από την άλλη πλευρά παρά το γεγονός ότι έχει λάβει τρεις φορές οικονομική βοήθεια κι έχει εφαρμόσει διάφορα μέτρα δεν έχει μπορέσει να ανταπεξέλθει στις απαιτήσεις και να ισορροπήσει την οικονομία της. Παρόλο που έχει λάβει συνολικά 110 δισεκατομμύρια ευρώ για να πραγματοποιήσει αυτό το στόχο. Η Πορτογαλία από την άλλη πλευρά παρόλο που έχει κατορθώσει να πετύχει το στόχο της μερικώς δεν έχει μπορέσει να ανακάμψει επαναφέροντας την οικονομική της ισορροπία. Ελαφρυντικό για την ίδια ωστόσο είναι το γεγονός πως έχει λάβει πολύ λιγότερα κεφάλαια απ' ό,τι η Ελλάδα. Στην περίπτωση της Ισπανίας ωστόσο η κατάσταση φαίνεται και εκεί να έχει αρνητικά αποτελέσματα καθώς η κατάσταση των τραπεζών ήταν εξαιρετικά άσχημη και δεν έχει μπορέσει να αντιμετωπιστεί παρά τα μέτρα που έχουν ληφθεί και τις προσπάθειες που έχουν γίνει για εξισορρόπηση των καταστάσεων.

Συνεπώς από αυτές τις περιπτώσεις φαίνεται πως ο ρόλος του ΔΝΤ ενώ προσπαθεί να είναι υποστηρικτικός και βοηθητικός για την ανόρθωση αυτών των οικονομιών δεν έχει μπορέσει να επιτύχει τους στόχους του. Φαίνεται συνεπώς ότι το ΔΝΤ δεν είναι ο μοναδικός φορέας που μπορεί να επιλύσει τα προβλήματα της οικονομικής κρίσης του 2008. Απεναντίας χρειάζεται να λαμβάνονται μέτρα εγχώρια ώστε να περιορίζονται τα προβλήματα και οι δυσκολίες, αλλά το σημαντικότερο να δημιουργείται ένα ελπιδοφόρο μέλλον για τις οικονομίες αυτών των χωρών. Είναι επίσης απαραίτητο να αλλάξει ο τρόπος με τον οποίο λειτουργούν οι ρυθμιστικοί,

ελεγκτικοί και κανονιστικοί φορείς προκειμένου να μπορούν να περιορίζονται όποτε πρέπει οι τράπεζες και οι πολιτικές που αυτές ακολουθούν, ώστε να μη δημιουργούνται στη συνέχεια αυτά τα προβλήματα.

Ουσιαστικά στις περιπτώσεις των χωρών που δεν μπόρεσαν να λύσουν τα οικονομικά τους προβλήματα με τη λήψη μέτρων που πρότεινε το ΔΝΤ θα πρέπει να εξεταστούν τα δεδομένα που υπάρχουν και κυρίως οι δυνατότητες αυτών των χωρών προκειμένου να αντιμετωπίσουν τις δυσκολίες που έχουν προκύψει. Επιπλέον είναι βοηθητική η εξέταση των χαρακτηριστικών που είχαν οι οικονομίες των χωρών που μπόρεσαν να αντιμετωπίσουν τα προβλήματά τους και οι μέθοδοι που εφάρμοσαν προκειμένου να αντιμετωπίσουν τις δυσκολίες που τους είχαν δημιουργηθεί. Όμως σε κάθε περίπτωση το σημαντικό είναι να αρχίσουν οι χώρες που ακόμη δεν έχουν μπορέσει να ξεπεράσουν την κρίση του 2008 να αναζητούν ωφέλιμους και αποτελεσματικούς τρόπους ώστε να σημειωθούν θετικά αποτελέσματα που ταυτόχρονα θα έχουν μακρόχρονη διάρκεια.

ΠΗΓΕΣ

Άρθρα

1. Barnett, S., 2011. *The EU/IMF rescue programme for Ireland: 2010-13*. Oxford: Blackwell Publishing
2. Bergin, A. & FitzGerald, J. & Kearney, I. & O'Sullivan, C., 2011. The Irish Fiscal Crisis National Institute *Economic Review*, (217), pp. 47-59.
3. Breen, M., 2012. The International Politics of Ireland's EU/IMF Bailout *Irish Studies in International Affairs*, 23, pp. 75-87.
4. Carballo-Cruz, F., 2011. Causes and Consequences of the Spanish Economic Crisis: Why the Recovery is Taken so Long? *Panaeconomicus*, 3, pp. 309-328.
5. Centoze, A., 2014. The Irish Banking Crisis *Review of Business and Finance Studies*, 5 (2), pp. 85-108.
6. Connor, G. & Flavin, Th. & O'Kelly, B., 2010. The U.S. and Irish Credit Crisis" Their Distinctive Differences and Common Features *Journal of International Money and Finance*, 31, pp. 60-79.
7. Eichenbaum, M. & Rebelo, S. & Resende, C., 2016. *The Portuguese Crisis and the IMF*. Washington: International Monetary Fund
8. Eichenbaum, M. & Rebelo, S. & Resende, D., 2017. *Background Papers for The IMF and the crises in Greece, Ireland, and Portugal*. Washington: International Monetary Fund
9. Eichengreen, B., 2006. Global imbalances: The new economy, the dark matter, the savvy investor and the standard analysis *Journal of Policy Modeling*, 28 (6), pp. 645-652.
10. Ejdesgaard Jeppesen, A. M., 1994. Economic Adjustment and Cultural Change: Peronist Unions in Argentina 1990 *International Journal of Manpower*, 15 (9), pp. 77-88.
11. Ekholdt Christensen, J., 2011. The Economic Crisis in Ireland, Iceland and Latvia *Monetary Review*, 1st Quarter – Part 1

12. Éltető, A., 2011. The economic crisis and its management in Spain *Eastern Journal of European Studies*, 2 (1), pp. 41-55.
13. European Commission, 2009. Economic and Financial Affairs: Economic crisis in Europe: Causes, consequences and responses *European Economy*, pp. 1-87.
14. European Department, 2009. *Staff Report for the 2009 Article IV Consultation*. Washington: International Monetary Fund
15. Gurnani, Sh., 2016. The Financial Crisis in Portugal: Austerity in Perspective *The Libraries Student Research Prize*, 9, pp. 1-24.
16. Hardouvelis, G. & Gkionis, I., 2016. A Decade Long Economic Crisis: Cyprus versus Greece *Cyprus Economic Policy Review*, 10 (2), pp. 3-40.
17. IMF, 2015. *Ireland: Ex post evaluation of exceptional access under the 2010 extended arrangement*. Washington: International Monetary Fund
18. International Monetary Fund, 2009a. *Greece: Selected Issues*. Washington: International Monetary Fund
19. International Monetary Fund, 2009b. *Cyprus: Financial Sector Assessment Program Update – Technical Note – Measuring Banking Stability in Cyprus* Washington: IMF
20. International Monetary Fund, 2009c. *Staff Report for the 2009 Article IV Consultation*. Washington: International Monetary Fund
21. International Monetary Fund, 2016. *IMF Cyprus: Ninth Review under the extended arrangement under the extended fund facility and request for waiver of applicability of performance criteria - press release; staff report; and statement by the executive director for Cyprus*. Washington: International Monetary Fund
22. International Monetary Fund, 2018b. *Portugal: Staff report for the 2018 article IV consultation*. Washington: International Monetary Fund
23. International Monetary Fund, 2018c. *Cyprus: Second post-program monitoring discussions – press release; staff report; and statement by the executive director for Cyprus*. Washington: International Monetary Fund
24. Iordanidou, S. & Samaras, A., 2014. Financial Crisis in the Cyprus Republic *Javnost – the public*, 21 (4), pp. 63-76.

25. James, H., 1996 *International Monetary Cooperation since Bretton Woods*. Oxford
26. Karagiannis, N. & Kondeas, A., 2012. Greece's Economic and Social Transformation 2008-2017 *social sciences*, 7 (9), pp. 1-14.
27. Kondratiev, N. D., 1935. The Long Waves in Economic Life *Review of Economic Statistics*, 17 (6), pp. 105-115.
28. Lin, C. Y.-Y. & Edvinsson, L. & Chen, J. & Beding, T., 2014 *National Intellectual Capital and the Financial Crisis in France, Germany, Ireland, and the United Kingdom*. New York: Springer
29. Mavridis, S., 2018. Greece's Economic and Social Transformation 2008-2017 *social sciences*, 7 (9), pp. 1-14.
30. O'Sullivan, K. P. V. & Kennedy, T., 2010. What Caused the Irish Banking Crisis *Journal of Financial Regulation and Compliance*, July 2010, pp. 1-38
31. Ortega, E. & Peñalosa, J., 2012. The Spanish Economic Crisis: Key factors and growth challenges in the euro area *Documentos Ocasionales*, (1201), pp. 1-37.
32. Rahman, H. & Galván, R. S. & Martínez, A. B., 2017. Economic Recession in Spain: Exploring the Root, Causes, Consequences and Recoveries for the Sustainable Economic Growth *International Journal of Econometrics and Financial Management*, 5 (2), pp. 60-68.
33. Rosnick, D. & Weisbrot, M., 2015. Has Austerity Worked in Spain? *Center for Economic and Policy Research*, December, pp. 1-12.
34. Truman, E., 2010. Strengthening IMF Surveillance: A Comprehensive Proposal *Policy Brief*, (10-29) December 2010 Peterson Institute for International Economics, pp. 1-12.
35. Visvizi, A., 2012. The crisis in Greece and the EU-IMF rescue package: determinants and pitfalls *Acta Oeconomica*, 62 (1), pp. 15-39.

Βιβλία

1. Pedroso, P., 2014. *Portugal and the Global Crisis: The impact of austerity on the economy, the social model and the performance of the state*. Friedrich Ebert Stiftung
2. Ramonet, I., 2011 *Η έκρηξη της δημοσιογραφίας: Από τα μέσα μαζικής ενημέρωσης στη μαζικότητα των μέσων ενημέρωσης*. Αθήνα: Εκδόσεις του εικοστού πρώτου
3. Ελληνική Ένωση Τραπεζών, 2010. *Το ελληνικό τραπεζικό σύστημα το 2009*. Αθήνα
4. ΙΝΕ, 2008. *Η ελληνική οικονομία και η απασχόληση: Ετήσια Έκθεση*. Αθήνα: Εκδόσεις Ινστιτούτο Εργασίας ΓΣΕΕ-ΑΔΕΔΥ
5. Κουφάρης, Γ., 2010. *Η παγκόσμια οικονομική κρίση και οι χρηματιστηριακές αγορές* Περιοδικό Χρήμα
6. Πανηγυράκης, Γ., 2013. *Διεθνές μάρκετινγκ*. Αθήνα: Εκδόσεις Σταμούλη
7. Σαπουντζόγλου, Γ. & Πεντότης, Χ., 2009. *Τραπεζική οικονομική Β' τόμος*. Αθήνα: Εκδόσεις Μπένου

Ιστοσελίδες

1. Baldursson, F. M., 2011. Iceland's program with the IMF 2008-2011. *Ru.is*, [Διαδίκτυο]. 27 Οκτωβρίου, Διαθέσιμο στο : http://www.ru.is/kennarar/fmb/store/IMF-Iceland-Note-Fridrik_Mar_Baldursson.pdf [πρόσβαση 6 Ιανουαρίου 2019]
2. Fridriksson, I., 2009. The banking crisis in Iceland in 2008 *Sedlabanki Islands*, [Διαδίκτυο]. 6 Φεβρουαρίου, Διαθέσιμο στο : https://www.sedlabanki.is/lisalib/getfile.aspx?Itemid_=6795 [πρόσβαση 6 Ιανουαρίου 2019]
3. Gibson, H. & Hall, St. & Tavlás, G., 2013. Fundamentally Wrong: Market Pricing of Sovereigns and the Greek Financial Crisis. *University of Leicester*, [Διαδίκτυο]. Διαθέσιμο στο : <https://lra.le.ac.uk/bitstream/2381/29303/6/fundamentally%20wrong%20price%20upload.pdf> [πρόσβαση 6 Ιανουαρίου 2019]
4. Halldorsson, O. & Zoega, G., 2010. Iceland's Financial Crisis in an International Perception. *University of Iceland*, [Διαδίκτυο]. Αύγουστος, Διαθέσιμο στο : https://www.hi.is/sites/default/files/thbg/gz_ogh_iceland-paper-10october2010x.pdf [πρόσβαση 13 Ιανουαρίου 2019]
5. Honohan, P., 2008. The financial crisis: Ireland and the world. *tcd.ie*, [Διαδίκτυο]. 2 Δεκεμβρίου, Διαθέσιμο στο : <https://www.tcd.ie/Economics/staff/phonohan/Littleton%20lecture.pdf> [πρόσβαση 13 Ιανουαρίου 2019]
6. Iceland's application for membership of the EU, 2011. Iceland completes IMF Programme Latest News Europe. *europarl.europa.eu*, [Διαδίκτυο]. 27 Αυγούστου, Διαθέσιμο στο : http://www.europarl.europa.eu/meetdocs/2009_2014/documents/deea/dv/0928_29_/0928_29_en.pdf [πρόσβαση 14 Ιανουαρίου 2019]
7. IMF, 2010. Λήψη Δανείων από το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο (ΔΝΤ). *International Monetary Fund*, [Διαδίκτυο]. Μάρτιος, Διαθέσιμο στο : <https://www.imf.org/external/lang/Greek/np/exr/facts/pdf/lendingg.pdf> [πρόσβαση 14 Ιανουαρίου 2019]

8. IMF, 2018. IMF Standards for Data Dissemination. *International Monetary Fund*, [Διαδίκτυο]. Σεπτέμβριος, Διαθέσιμο στο : <https://www.imf.org/en/About/Factsheets/Sheets/2016/07/27/15/45/Standards-for-Data-Dissemination> {πρόσβαση 15 Ιανουαρίου 2019}
9. International Monetary Fund, 2010a. Το ΔΝΤ με μια ματιά *imf*, [Διαδίκτυο]. Μάρτιος, Διαθέσιμο στο : <https://www.imf.org/external/lang/Greek/np/exr/facts/pdf/glanceg.pdf> [πρόσβαση 15 Ιανουαρίου 2019]
10. International Monetary Fund, 2010b. Πώς το ΔΝΤ προωθεί τη διεθνή οικονομική σταθερότητα. *imf*, [Διαδίκτυο]. Μάρτιος, Διαθέσιμο στο : <https://www.imf.org/external/lang/Greek/np/exr/facts/pdf/globstabg.pdf> [πρόσβαση 15 Ιανουαρίου 2019]
11. International Monetary Fund, 2010c. Προϋποθέσεις Χρηματοδότησης από το ΔΝΤ. *Imf* [Διαδίκτυο]. Μάρτιος, Διαθέσιμο στο : <https://www.imf.org/external/lang/Greek/np/exr/facts/pdf/conditiog.pdf> [πρόσβαση 15 Ιανουαρίου 2019]
12. International Monetary Fund, 2010d. Δανεισμός ΔΝΤ προς αντιμετώπιση κρίσεων. *imf*, [Διαδίκτυο]. Μάρτιος, Διαθέσιμο στο : <https://www.imf.org/external/lang/Greek/np/exr/facts/pdf/crislendg.pdf> [πρόσβαση 15 Ιανουαρίου 2019]
13. International Monetary Fund, 2018a. IMF Members' Quotas and Voting Power, and IMF Board of Governors. *Imf* [Διαδίκτυο]. Διαθέσιμο στο : <https://www.imf.org/external/np/sec/memdir/members.aspx#total> [πρόσβαση 17 Ιανουαρίου 2019]
14. Jackson, J., 2008. Iceland's Financial Crisis CRS Report for Congress Order Code RS22988 *Congressional Research Service*, [Διαδίκτυο]. 20 Νοεμβρίου, Διαθέσιμο στο : <https://fpc.state.gov/documents/organization/113219.pdf> [πρόσβαση 6 Ιανουαρίου 2019]
15. Monter, R., 2012. Some Lessons Learned from the Spanish Financial Crisis. *opf.slu.cz*, [Διαδίκτυο] 17 Δεκεμβρίου, Διαθέσιμο στο : http://www.opf.slu.cz/kfi/icfb/proc2011/pdf/38_Monter.pdf [πρόσβαση 14 Ιανουαρίου 2019]

16. Suarez, J., 2010. The Spanish Crisis: Background and Policy Challenges *cemfi*, [Διαδίκτυο]. 30 Ιουνίου, Διαθέσιμο στο : https://www.cemfi.es/~suarez/The_Spanish_Crisis_JSuarz.pdf [πρόσβαση 14 Ιανουαρίου 2019]